

SLOVENSKI TADRAN

LETO III, ŠTEV. 45

Koper, petek 29. oktobra 1954

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

Dokončno in za vedno združeni v Jugoslaviji

Ljudska skupščina FLRJ odobrila sporazum o Trstu
Ekspoze predsednika Tita

Zvezna ljudska skupščina je v ponedeljek, dne 25. t. m. poslušala in odobrila ekspoze predsednika republike Josipa Broza Tita o zunanji politiki naše države. Po debati, v kateri je sodelovalo več poslancev, je Zvezna ljudska skupščina sprejela resolucijo, v kateri:

v celoti odobrava načela zunanje politike, pojasnjene v predsednikovem ekspozeju,

izraža zadovoljstvo sprčo ureditve tržaškega vprašanja in odobrava doseženi sporazum,

pozdravlja sporazum o ustanovitvi Balkanske zveze in

izraža soglasje s splošnimi načeli o ustanovitvi Balkanske posvetovalne skupščine.

Skupščina je tudi ratificirala Balkanski pakt, sprejela zakon o veljavnosti ustave, zakonov in drugih zveznih pravnih predpisih na področjih, na katera se je z mednarodnim sporazumom o STO razširila civilna uprava FLRJ, in sprejela odlok o spremembah in dopolnitvah zveznega družbenega plana.

V dvorani, kjer se je zbral plenum Zvezne ljudske skupščine, je zadonelo burmo ploskanje, ko se je pojavil predsednik republike Josip Broz Tito. Polne so bile poslanske klopi, in polna je bila tudi velika galerija, kjer so bili predstavniki domačega in tujega tiska. V diplomatski loži je bilo več predstavnikov tujih dežel. Predsednik Zvezne ljudske skupščine tov. Moša Pijade je naznanil začetek seje obeh zborov skupščine, ki jo je sklicah, da bi zvezni poslanci slišali zunanje politični ekspoze predsednika republike. Tov. Pijade je dalje plenumu skupščine dalje sporočil, da so istega dne ob 5. uri jutraj naše graničarske enote in graničarske pomorske enote zasedle novo obmejno linijo na Miljskem polotoku.

Potem je predsednik Pijade sporočil da sta prispeli iz okrajev Buje in Koper ter iz dela bivše cone A na Miljskem polotoku dve delegaciji, ki sta želeli pozdraviti skupščino. Skupščina je to željo pozdravila z dolgotrajnim ploskanjem. V trenutku, ko sta delegaciji stopili v skupščino, so vsi poslanci vstali in jih burno pozdravili. Predsednik Pijade je nato dal besedo tov. Juliju Beltramu, ki je dejal:

Pozdrav tov. Beltrama

»Tovariši ljudski poslanci! Dovolite mi, da v tem svečanem trenutku, ko najvišje predstavništvo jugoslovanskih narodov razpravlja o doseženem sporazumu z Italijo, izrazim v imenu koprškega okrajnega ljudskega odbora veliko zadovoljstvo in globoko hvaležnost vseh delovnih ljudi našega okraja temu visokemu domu in državnemu vodstvu za vse, kar sta storila za našo končno osvoboditev in priključitev k FLRJ. S tem sporazumom je zaključeno daljše razdobje težavnih in napornih bitk za zmago pravičnih zahtev jugoslovanskih narodov, zlasti še prizadetega prebivalstva tržaškega ozemlja.

Zavedamo se, da pomeni kompromis, ki ureja vprašanje v sedanjih realnih razmerjih z mnogo dobre volje na obeh straneh. Prav tako se zavedamo naših velikih žrtev za mir, ker ves svet ve, kakšne so naše naravne, narodnostne in zgodovinske meje, kakor tudi naše pravične zahteve. Slovensko prebivalstvo živi že več stoletij na obalah Tržaškega zaliva. Stoletja je bil ta narod izpostavljen hudemu pritisku tujca, ki je vdiral na to ozemlje ter gospodarsko in narodnostno zatiral

in zaslužnjeval domači slovenski življ. V tem boju za obstoj, ki je trajal stoletja, sta tujevo gospodarstvo podpirali i država i cerkev. Brez številne krivic je pretrpel naš delovni človek, nešteto ponižanj je pretrpel naš narod v tem dolgem razdobju, v katerem so se menjale razne oblasti od beneške, avstrijske in naposled do italijanske. Kakor je bilo dolgotrajno nasilje nad našim življenjem, tako je bil dolgotrajen tudi njihov odpor, ki je dosegel vrhunec med italijansko okupacijo.

Istra je zlasti ponosna na odpor proti okupatorju, ki ni prenehal od njegovega prihoda 1918 pa vse do izгона okupatorja 1945. O tem pričajo številna zgodovinska dejstva in žrtve. Istra ni nikdar v boju in odporu zaostajala za drugimi okupiranimi področji. Sledeč idejam občega osvobodilnega boja je vselej v boju za narodno osvoboditev dajala socialni značaj. In to lastnost borcev za narodno in socialno osvoboditev je ohranila do sedanjih dni. Ni naključje, da so se osvobodilnemu boju Istre v zaključni narodnoosvobodilni borbi pridružili tudi demokratični elementi italijanske narodnosti, kar je priznanje njihovi zavesti in našemu boju za nove družbene odnose za socializem.

Navdaja nas zadovoljstvo, ker so se morale sprčo odločne volje naših narodov, da branijo svoje pravice, svoje dostojanstvo in svojo neodvisnost sile nasilja ukloniti. Sporazum je posledica tega odpora. Upamo, da bodo naše žrtve prispevale k izboljšanju odnosov med našim in italijanskim narodom in k ureditvi miru v Evropi. Nočemo naštevati spomenike naših velikih dni, simbole velikih žrtev, kakor so Bazovica, Opčine, požgane vasi, želimo pa, da bi bili ti spomeniki nečasne minulosti, nasilnih imperalistov iz Italije, opomin, nauk in spo-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Brzojavka OLO Koper PREDSIEDNIKU TITU

S slavnostne seje okrajnega ljudskega odbora v Kopru so poslali naslednjo brzojavko predsedniku republike Titu:

»S slavnostne seje ob zgodovinskem dnevu, ko smo z Vašo in s pomočjo jugoslovanskih narodov dosegli dokončno priključitev k FLRJ Jugoslaviji, hitijo misli nas odbornikov okrajnega ljudskega odbora v Kopru in misli vsega našega ljudstva najprej k Vam, našemu dragemu predsedniku. Radi bi Vam izrazili čustva velike sreče in globoke hvaležnosti, ki prevzema danes vse tukajšnje prebivalstvo, ker so se uresničile daljne sanje naših dedov in postale stvarnost, težnja in borba naših partizanov borcev.

Z današnjim dnem se za nas zaključuje dolga in mučna doba težkega boja našega ljudstva za nacionalno osvoboditev in za svobodo ozemlja v bratski skupnosti jugoslovanskih narodov. Po osvoboditvi naših krajev ob strani junaške Jugoslovanske armade je nereseno tržaško vprašanje dolga leta izčrpavalo naše sile in zaviralo naš normalen gospodarski in družabni razvoj. Z Vašo veliko državniško modrostjo in revolucionarno čvrstino ste ob enodušni podpori jugoslovanskih narodov rešili tržaško vprašanje tako, da so morali upoštevati socialistično Jugoslavijo in čitve ter koristi našega ljudstva. Ko se veselimo dokončne vključitve v socialistično domovino, se obenem veselimo, da so s sporazumom omogočeni normalni odnosi med obema sosednjima državama, kar bo pripomoglo k stabilizaciji tega občutljivega področja in krepitvi varnosti v tem delu Evrope.

Delo naše okrajne ljudske skupščine, v kateri enakopravno sodelujejo Slovenci in člani italijanske nacionalne manjšine, so največji dokaz, kako smo že doslej spoštovali demokratične in človečanske pravice do državljanov italijanske narodnosti. Na temelju naših demokratičnih principov ljudske oblasti bomo tudi v bodoče spoštovali te pravice in obveznosti sporazuma v upanju, da bodo tudi oblasti na drugi strani končno že dokazale novega duha in ščitile s sporazumom zagotovljene pravice naših bratov v Italiji.

Dragi naš maršal Tito! Ko preko Vas sporočamo radostne pozdrave vsemu ljudstvu naše velike in močne domovine, katere sestavni del smo danes dokončno postali, se Vam iz vsega srca zahvaljujemo za veliko razumevanje in vestransko pomoč, ki jo nudite našim krajem. Obljubljamo Vam, da bomo Vaši podpori pridružili vse naše sile in moči. Še bolj odločno bomo zavirali roke in se še bolj krepko uprli v delo za čimprejšnjo odstranitev vseh težkih posledic preteklosti tuje okupacije in raznarodovanja. Ob strani vseh jugoslovanskih bratov bomo pod Vašim preizkušenim vodstvom korakali na svetli poti vsevečjega gospodarskega razvoja, nacionalnega preporoda proti končnemu socialističnemu blagostanju v naši skupni domovini, ponosni Titovi Jugoslaviji.

Živela socialistična Jugoslavija, živel naš učitelj in voditelj maršal Tito, živela bratska skupnost narodov Jugoslavije!

Naši obmejni stražarji na novih položajih

Tudi dež ni mogel preprečiti velikega slavlja na Škofijah

Ekspoze predsednika Tita

(Nadaljevanje z 1. strani)

min mladim italijanskim generacijam na stare čase pustolovščin in zločinov imperialistične politike. Hkrati upamo, da bodo v prihodnje prenehali odkrito in prikrito uradno podpirati iredentizem in šovinizem, ki sta mnoga desetletja zastrupljala vzdušje strpnosti in medsebojnega spoštovanja. V novem vzdušju bi čas lahko izbrisal neslavno minulo, ki je povzročila toliko hudega našim narodom. Nadaljevali bomo našo politiko narodnostne enakopravnosti, borili pa se bomo za uresničenje prevzetih obveznosti, ki so izhodišča na točka za ureditev vseh vprašanj, ki so nastala po vojni kot posledica nepravilnih in sovražnih odnosov nasproti naši državi. Prepričani smo, da bo sodobna Italija tudi glede izpolnjevanja prevzetih obveznosti dokazala, da ni več stara Italija.

Perspektiva gospodarskega in vsestranskega razvoja delavnih ljudi Kopra se je s končno priključitvijo tega kraja razširila na vsa področja dejavnosti. In kot je prebivalstvo našega okraja s popolnim zavpnanjem zlo v naše voštvo in tovariša Tita v težavnih dneh boja za svobodo, bo prav tako hvaležno za vsa pomoč, ki jo bo prelo, da bi čimprej odstranili posledice okupacije in zaostlost.

V tem zgodovinskem trenutku, ko je z razširitvijo civilne uprave naše ozemlje dejansko priključeno k FLRJ, prilapolo jugoslovanske in slovenske zastave na vsem priključenem področju, srca vseh naših delovnih ljudi prevzema čustvo brezmejnega hvaležnosti do tistih, ki so padli za našo osvoboditev, do naših narodov, do našega državnega vodstva in do največjega sina naših narodov, tov. Tita. Hkrati v imenu okrajnega ljudskega odbora in vseh delovnih ljudi koprškega okraja prosim tov. Tita in tovariša predsednika skupščine Mošo Pijada, naj obiščeta tudi ta del naše socialistične domovine Jugoslavije.

Nato je govoril predstavnik bujskega okraja Erminio Medizza, ki je med drugim dejal: »Uresničene so stoletne težnje naših prednikov, da bi živeli skupaj s svojimi jugoslovanskimi brati.«

Nato je tov. Medizza govoril o odstranitvi posledic preteklosti, o gmotni izgradnji, izboljšanju lokalnega gospodarstva, ljudskemu in delavskemu samoupravljanju ter uveljavljanju naše narodne kulture. Tudi predstavnik bujskega okraja je prinesel iskrene čestitke prebivalcem in prosil tov. Tita in Mošo Pijada, naj sprejmeta od ljudi iz Bujsčine povabilo na obisk.

Predsednik skupščine je sporočil, da prehaja skupščina na dnevni red — ekspoze predsednika republike.

UREDITEV TRŽAŠKEGA VPRAŠANJA, KI JE ŽE PRERASLO V ZAMOTAN EVROPSKI PROBLEM

Tovariši in tovarišice ljudski poslanci!

Vaša naloga je, da potrdite sklep Zveznega izvršnega sveta o odobritvi nedavno sklenjenega sporazuma, vsebovanega v spomenici o soglasju med vladami Federativne ljudske republike Jugoslavije, Italije, Združenih držav Amerike in Velike Britanije o Svobodnem tržaškem ozemlju, kakor tudi da ratificirate pogodbo o zvezi, političnem sodelovanju in medsebojni pomoči med Grčijo, Turčijo in Jugoslavijo, podpisano na Bledu le-

tos 9. avgusta. Razen tega naj skupščina sprejme sklep o priporočilih treh zunanjih ministrov o splošnih načelih za ustanovitev posvetovalne skupščine dežel, ki so podpisale Balkansko zvezo, priporočilih k spomenici treh ministrov med blejsko konferenco.

V zvezi s temi velikimi in pomembnimi mednarodnimi ukrepi bi želel v imenu Zveznega izvršnega sveta seznaniti ta visoki dom z razlogi, ki so bili odločilnega pomena za njihovo sklenitev, in jih prikazati v sklopu in nadaljnjih perspektivah vse naše zunanje politike.

Dovolite mi, da spregovorim predvsem o tržaškem vprašanju. Tu gre za staro in mučno vprašanje, ki je izčrpalo mnoge naše sile, ki je napravilo naši državi mnogo politične in druge škode, ki je v vsem povojnem obdobju ne samo težilo naše javno in narodno življenje ter onemogočalo sodelovanje med dvema sosednima deželama, marveč je tudi eden izmed predmetov zaskrbljenosti za druge narode.

Če bi hotel z enim stavkom zajeti vso zgodovino tržaškega vprašanja, tedaj bi rekel, da je to z jugoslovanske strani zgodovina poskusov in konkretnih predlogov, da bi to vprašanje uredili ne le kot čisto teritorialno, marveč tudi kot vprašanje bodočnosti stikov med obema deželama, kot vprašanje zagotovitve medsebojnega plodnega sodelovanja in ne samo kot vprašanje zagotovitve naše nedotakljivosti, marveč tudi kot vprašanje stabilizacije vsega področja in trajnejše ohranitve miru.

OD OSVOBODITVE DO MIROVNE POGODE

Nedavno se mi je ponudila priložnost, da sem iz tega vidika govoril o fazah, ki so potekale od konca vojne do sklenitve sporazuma, ki smo vam ga zdaj predložili v odobritev. Tudi tu bi rad kratko rekapituliral te faze. Dobro se spominjate, da smo bili leta 1945 primorani zapustiti Trst, ki so ga bile osvobodile enote naše narodnoosvobodilne armade. Zapustili smo ga, da bi ohranili tako težko in krvavo doseženi mir, potem ko smo bili izpostavljeni močnemu pritisku, ki je grozil, da bi povzročil spor z nedoglednimi posledicami. Toda takratni položaj in značaj pritiska na nas sta nam jasno pokazala, da v takšnih okoliščinah, to se pravi, ker smo bili povsem osamljeni, ni upanja, da bi lahko v celoti uresnili čili narodne težnje naših narodov glede tega področja. Boj, ki se je bil na mirovni konferenci in nič kaj prijateljsko stališče nekaterih velesil glede naših upravičenih narodnih teženj, kakor tudi določbe mirovne pogodbe z Italijo, so bile samo še eno potrdilo več naše bojazni glede nadaljnje usode ne le tega mesta, marveč tudi vsega tako imenovanega Svobodnega tržaškega ozemlja.

Upostavitev STO na podlagi določb te pogodbe je ogrožala tudi tisti minimum naših upravičenih zahtev nasproti temu področju, je spreminjala vse to ozemlje v »jabolko razdora« med nami in Italijo ter bila sredstvo stalnega pritiska na našo državo.

PO TROJNI DEKLARACIJI 1948

Ves poznejši razvoj, zlasti pa tristranska deklaracija, ki je eno-

stransko priznavala Italiji pravico do vsega spornega ozemlja, je vzbudil našo veliko zaskrbljenost in ogorčil vse naše narode, toda utrdil je tudi našo globoko prepričnost, da ima naše popuščanje v korist miru in upostavitve dobrih sosedstvenih odnosov svoje meje. Vsa naša prizadevanja v danih okoliščinah so bila usmerjena v to, da bi z neposrednimi pogajanjmi dosegli pometen kompromis. V tem oziru smo dali tudi vrsto pobud in predlogov, tako po diplomatski poti, kakor tudi v javnih izjavah. Vsa ta prizadevanja pa so ostala brez uspeha ter se je pokazalo, da ni šlo zgolj za Trst in cono A, marveč tudi za vso obalo od Trsta do Umaga, vtem ko so nam ponujali neznatne koncesije glede okoliških hribovitih krajev, ki bi zašli, če bi bili odrezani od svojega naravnega izhoda na morje, v izredno težaven položaj. Razen tega bi bil ves severni del Julijske krajine — naše Slovensko Primorje — oropan ne le količaja pomembnega mestnega središča, marveč tudi možnosti gospodarskega razvoja teh zelo pasivnih krajev. Razume se, da smo morali odločno odkloniti sleherni poskus, da bi se na takšni podlagi pogajali o ureditvi tržaškega vprašanja.

BREZ JUGOSLAVIJE NI REŠITVE

Ti poskusi so prišli do polne veljave tudi v sklepu z dne 8. oktobra lanskega leta, ki je pomenil še en poskus, da bi to vprašanje uredili enostransko na tako neugoden način za našo državo, da je puščalo odprta vrata za nadaljnje zahteve po našem ozemlju, ne samo po coni B, marveč tudi še več. Enotna in odločna podpora naših narodov nam je omogočila, da smo preprečili uresničenje takšnega krivičnega sklepa. Toda naša reakcija se ni omejila zgolj na preprečitev nove krivice nasproti našim narodom in našemu narodnemu ozemlju. V naši reakciji je bil tudi konstruktiven predlog, da bi z nepo-

Resolucija Ljudske skupščine FLRJ

»Ko je poslušala in obravnavala ekspoze predsednika republike o zunanje političnih vprašanjih, zvezna ljudska skupščina na skupni seji obel domov v celoti

o d o b r a v a

načela zunanje politike, izražena v predsednikovem poročilu, katerih stalno in vztrajno izvajanje je rodilo sadove za utrditev varnosti in mednarodnega položaja države kot enega izmed važnih činiteljev za utrjevanje miru in razvoj mednarodnega sodelovanja,

i z r a ž a

svoje zadovoljstvo z rešitvijo tržaškega vprašanja, ki je odstranila žarišče mogočih spopadov in odpira pot za razvoj gospodarskega, političnega in kulturnega sodelovanja med Jugoslavijo in Italijo,

o d o b r a v a

sporazum, ki je bil glede tega sklenjen med vladami Jugoslavije, Italije, Združenih držav Amerike in Združenega kraljestva, ter vse dodatke in pisma, priložena spomenici o sporazumu, pa tudi sklep, ki ga je sprejel zvezni izvršni svet 7. oktobra glede tega sporazuma,

p o z d r a v l j a

sporazum, sklenjen na konferenci ministrov za zunanje zadeve Grčije, Turčije in Jugoslavije na Bledu, ki je privedel do ustanovitve zveze treh držav in ki razen varovanja njihove neodvisnosti zagotavlja tudi živahno politično, gospodarsko in kulturno sodelovanje med njimi, kar je nedvomno važen prispevek k varovanju miru in varnosti v tem delu sveta,

i z r a ž a

svoje soglasje s splošnimi načeli, ki so jih ministri za zunanje zadeve Grčije, Turčije in Jugoslavije priporočili vladam treh držav za ustanovitev posvetovalne skupščine držav podpisnic Balkanske zveze, in pričakuje, da bodo vse tri vlade čimprej začele izvajati ta priporočila ter skupščinam treh držav predložile statut posvetovalne skupščine.

srednimi pogajanjmi neposredno zainteresiranih dežel Jugoslavije in Italije, kakor tudi Združenih držav Amerike in Velike Britanije, ki sta hkrati z našo deželo opravljali funkcijo mandatorja na STO, poskušali najti izhod in ureditev tega vprašanja, ki je resno ogrožalo mir in mednarodno varnost. Z zadovoljstvom smo lahko ugotovili, da je spontani klic naših narodov iz oktobrskih dni lanskega leta: »Brez Jugoslovancov ni rešitve«, naposled zadel na pozitiven odmev pri ostalih neposredno zainteresiranih vladah, in v tem je globok načelni pomen zdaj doseženega sporazuma. Temu sledeča pogajanja v Londonu so zahtevala od nas velike žrtve ter maksimum dobre volje in potrpljenja, čemur smo se uklonili, da bi se tako odzvali globoko zakoreninjenim težnjam naših narodov po miru in medsebojnem sodelovanju.

SOGLASJE VELIKIH SIL

S tega mesta bi hotel dati priznanje tudi odgovornim državnikom Italije, Združenim državam Amerike in Velike Britanije za njihov doprinos pri tej zadnji fazi tržaškega vprašanja. Posebno bi hotel poudariti deklaracijo vlad ZDA in Velike Britanije, s katero sta se obvezali, da ne bosta več nudili nobene podpore eventualnim nadaljnjim ozemeljskim zahtevam, deklaracijo, ki jo je istočasno dala tudi vlada prijateljske Francije, izražajo svojo popolno podporo doseženemu sporazumu. Prav tako moram z zadovoljstvom ugotoviti, da je naknadno tudi vlada ZSSR izrazila svojo soglasnost s sporazu-

(Nadaljevanje na 3. strani)

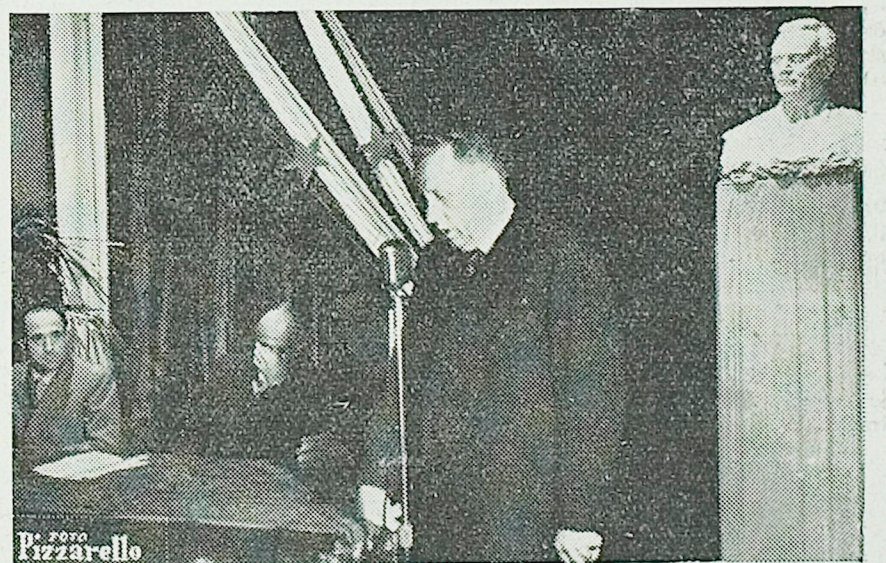
SLAVNOSTNA SEJA OLO KOPER

Ob priliki priključitve okraja Koper k FLRJ je bila 26. t. m. slavnostna seja Okrajnega ljudskega odbora Koper. Ob 17. uri so odborniki obeh zborov in številni gostje napolnili dvorano gledališča v Koprju. Med najvidnejšimi gosti so bili predsednik Ljudske skupščine LRS Miha Marinko, predsednik Izvršnega sveta LRS Boris Kraigher, član Izvršnega sveta Jože Borštnar, viceadmiral Josip Černi, bivši komandant Vojaške uprave JLA jugoslovanske cone STO polkovnik Miloš Stamatović, zastopniki ljudskih odborov Sežana, Postojna, Gorica, Tolmin in drugi.

Sejo je otvoril predsednik okrajnega ljudskega odbora Franc Kralj. V svojem govoru je poudaril, da se je z današnjim dnem končal boj prebivalstva tega ozemlja za priključitev k FLRJ. Nihče se ne more bolj veseliti tega dogodka kot to prebivalstvo, ki se je vse doslej borilo skupno z ostalimi jugoslovanskimi brati za uresničitev želje po dokončni priključitvi k Jugoslaviji.

Za njim je spregovoril polkovnik Stamatović. Ob njegovem prihodu na oder so začeli prisotni stoje ploskati ter skandirati »Tito-Partija«. Stamatović je v svojem govoru med drugim dejal, da je Vojaška uprava s tem dnem zaključila svoje delo, ki ga je opravljala več kot 9 let. VUJA, je rekel Stamatović, je v tem času storila vse, da bi čimbolj podprla ljudsko oblast na Koprskem v njenem prizadevanju, da se kar najbolj utrdi in uveljavi nova socialistična družbena ureditev na tem ozemlju. VUJA je vsestransko podpirala napore prebivalstva koprškega okraja pri njegovi gradnji boljšega življenja in je lila vedno veren tolažnik vseh njegovih teženj pri vladi FLRJ. Hkrati se je zahvalil temu prebivalstvu za tesno in iskreno sodelovanje tako z Vojaško upravo kakor tudi z ljudsko oblastjo. Ko je ob koncu povedal, da odhaja iz Kopra potem, ko je bil več kot 3 leta na čelu VUJE, so ga prisotni topla pozdravili s ploskanjem.

Nato je spregovoril tov. Marinko.

Tovariš Marinko med govorom na slavnostni seji OLO Koper

tudi dejstvo, da so vzhodne države pripravljene obnoviti vse doslej prekinjene odnose s FLRJ. V svojih zaključnih besedah je tov. Marinko želel prebivalstvu koprškega okraja najboljše uspehe pri njegovih naporih, da spremeni Koper v novo središče Slovenskega Primorja.

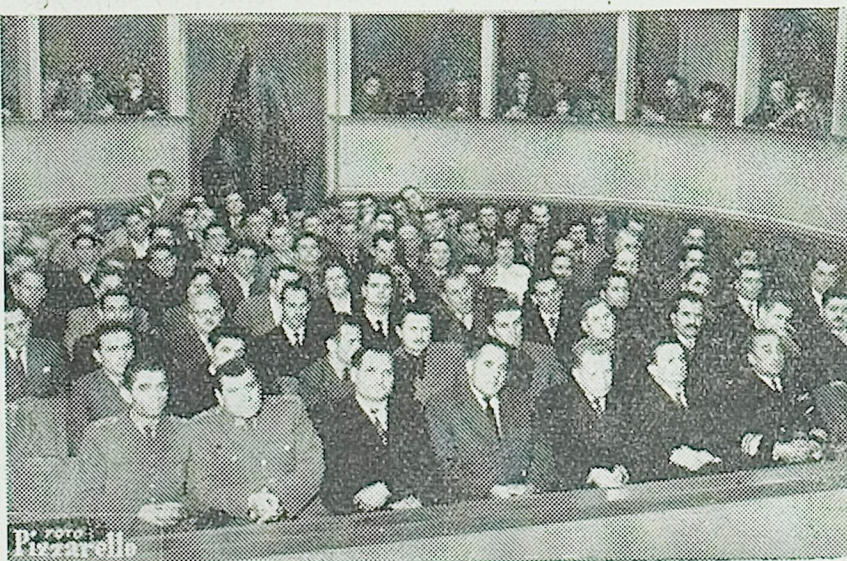
Nato je povabil zastopnike okraja, naj se 27. t. m. udeležijo svečane seje Ljudske skupščine Slovenije, ki se bo sestala ob priključitvi koprškega okraja k FLRJ.

Na koncu njegovega govora je bila prebrana resolucija, ki je bila poslana Ljudski skupščini Slovenije.

V imenu italijanske narodne manjšine v koprskem okraju je govoril tov. Gino Gebbo. Med drugim je poudaril, da bodo Italijani tega ozemlja z dejanji dokazali svojo

pripravljeni doprinesiti nove žrtve za dograditev socializma v naši državi. Ko se je zahvalil polkovniku Stamatoviću za vse, kar je storil za italijansko manjšino na Koprskem, je prebral resolucijo, poslano Ljudski skupščini Slovenije.

Ob koncu je predsednik OLO prebral pozdravno resolucijo, ki je bila poslana maršalu Titu. V resoluciji je med drugim rečeno, da je skupščina okraja Koper, v kateri enakopravno sodelujejo Slovenci in člani italijanske narodne manjšine, dokazala, da so bile spoštovane in so spoštovane demokratične pravice sohržavljanov italijanske narodnosti. V zvezi s tem izraža upanje, da bodo italijanske oblasti prav tako zaščitile pravice tržaških Slovencev.

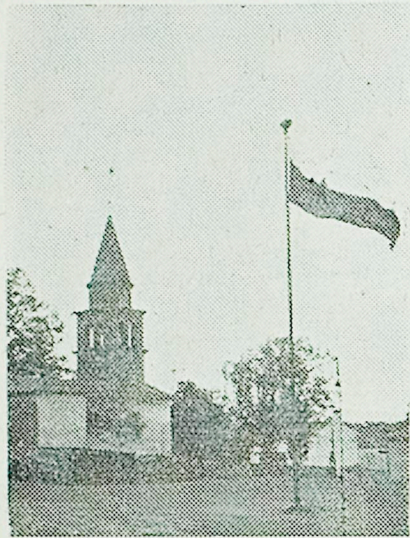
Gostje in člani OLO Koper na zgodovinski seji

Ljudska skupščina odobrila sporazum

(Nadaljevanje z 2. strani)

mom, ki je bil dosežen med dvema neposredno zainteresiranimi vladama. Mi smo to odločitev sovjetske vlade pozitivno ocenili, kot dejanje, ki teži k zmanjšanju mednarodne napetosti in sporazumnemu reševanju spornih vprašanj. Na ta način je sporazum, ki se zaradi odobritve nahaja pre vami, že dobil svoje mednarodno priznanje in afirmacijo.

Tovariši in tovarišice, upam, da so vam dobro znane določbe dosežene rešitve, ki jih vsebuje memorandum o sporazumu, njegove priloge in izmenjava pisma med dve-

V Plavljah je za vedno zaplapolala slovenska zastava

ma veleposlanikoma v Londonu. S tem sporazumom smo končno obranili našo pravico do cone B, ko smo dobili pod našo civilno upravo tudi pas cone A na Miljskem polotoku. Čeprav ne gre za neko večjo ozemeljsko pridobitev, je to posebno pomembno tudi z načelnega stališča sporazumnega določevanja mejne črte in zaradi ustvarjanja večjih možnosti Kopra, da se odtrga od Trsta in Gorice, ki sta ostala na oni strani meje, razvije v mestno središče za ves južni del Slovenskega Primorja, čemur bo posvečena tudi posebna pozornost zveznega izvršnega sveta. Na ta način je slovenskemu narodu zagotovljen izhod na del svojega morja, kjer se je že stoletja nahajal izpostavljen težkim pritiskom in tlačanjem. Danes, ko se naša civilna uprava razteza na novo dobljeno ozemlje, se popolnoma pridružujemo veselju naših tamošnjih bratov, da so se končno znašli v okviru svojih matičnih dežel — ljudskih republik Hrvatske in Slovenije in jih želimo prepričati, da bodo predmet naših posebnih skrbi in zanimanja. Mi prav tako pozdravljamo tudi njihove italijanske soproblivalce, ki bodo imeli enake možnosti in popolne manjšinske pravice in želimo, da bi bili ti živa vez v nadaljnjem razvoju naših odnosov s sosedno italijansko državo.

POMEMBNOST POSEBNEGA STATUTA O MANJŠINAH

Tu bi se želel dotakniti posebno drugega pomembnega dokumenta tržaškega sporazuma — posebnega statuta o manjšinah. Z ozirom na to, da bo z novo mejo prešel znaten del naših sonarodnjakov pod italijansko civilno upravo, smo mi pri pogajanjih posvetili posebno pozornost jamstvu manjšinskih pravic ter zagotovili popolno sodelovanje tržaških Slovencev pri izdelavi našega načrta tega statuta, ki predstavlja osnovo sedaj sprejete posebnega statuta. Pri tem nas je vodilo naše načelno stališče v odnosu do raznih narodnosti in narodnih manjšin, katerih enakopravnost in neoviran razvoj sta zagotovljena z ustavo naše večinarnostne države, ravnali pa smo se tudi po preteklih izkušnjah naših narodnih manjšin v tujini. Večina naših načelnih stališč o tem vprašanju je prišla do izraza v statutu, začeni s garancijo enakopravnosti glede političnih in državljanjskih pravic, za pridobivanje in opravljanje javnih služb, funkcij, poklicev in časti, opravljanja gospodarske dejavnosti, pravic za socialno zavarovanje in pokojnine, pravic na uporabo jezika manjšine v javnem in službenem obveščanju, pravic na neovirani kulturni razvoj, lasten tisk in šole, pa do določb o

prepovedi in kaznovanju narodnostne in rasne mrznje ter obveznosti, da se ne bo izvajalo nobeno zakonsko ali upravno preganjanje ali diskriminacija zaradi prejšnje politične dejavnosti v zvezi s tržaškim vprašanjem. Vse to je doprineslo, da predstavlja statut, zelo napreden dokument v analih mednarodnih odnosov in smatramo, da bo mogel zagotoviti tudi osnovne pravice in status naše manjšine na tržaškem ozemlju, če se ga bo izvajalo v soglasju z njegovimi določbami.

ZAGOTOVILO ROJAKOM V TRSTU

Pri tem smo se ravnali tudi po našem prepričanju, da se sedanja republika Italija razlikuje od predvojne fašistične monarhije in da bodo demokratične sile v njej dovolj močne, da bodo preprečile izpade raznih iredentističnih in ekstremističnih elementov. V tej luči smo ocenili tudi pripravljenost italijanske vlade, da bo Slovincem v Trstu vrnila, oziroma nadoknadila nekatere njihove kulturne domove, s čimer bo vsaj delno povrnjena velika škoda, ki je bila storjena našemu življu pod fašističnim vladanjem in mi pričakujemo, da se bo enaka pripravljenost pokazala tudi v uporabi klavzul iz sprejete posebnega statuta. Našim rojakom v Trstu želimo zagotoviti, da bodo predmet stalne pozornosti in bratskih čustev naših narodov in njihovih voditeljev. V pričakovanju vzdušja medsebojnega razumevanja, sodelovanja in strpnosti jim želimo, da bi bili onkraj meje most, ki bo privedel do nadaljnjega zblizanja in razumevanja med narodi Jugoslavije in Italije.

PERSPEKTIVE NOVIH STIKOV MED OBEMA SOSEDOMA

Tovariši in tovarišice, s tega mesta bi rad poudaril ne glede na žrtve, ki jih je prispevala naša država za ureditev tega vprašanja, preraslega po svojem značaju v zelo zamotan evropski problem, da smo lahko zadovoljni, da je končno izginilo z dnevnega reda. Ta sporazum je pozdravila najširša mednarodna javnost kot velik prispevek k varnosti v tem delu Evrope in k okrepitevi tistih sil, ki so proti agresiji in ki žele mir in mirno sodelovanje. Odpadlo je namreč ne le ognjišče možnih spopadov, marveč se odpirajo tudi perspektive nove in srečnejše prihodnosti v stikih med narodi dveh sosednih dežel. Mi odkritosrčno želimo, da bi postal ta sporazum res glasnik nove dobe na Jadranu in naših zahodnih mejah z upostavitvijo takšnega vsestranskega sodelovanja, ki ga v minulosti nikoli ni bilo moč uresničiti zaradi vrste objektivnih in subjektivnih težav. Trdno smo prepričani, da se z ureditvijo tržaškega vprašanja odpirajo široke možnosti za razvijanje gospodarskega, kulturnega in političnega sodelovanja, kar vse je v interesu teh dežel. Mi bomo ne le radi sprejeli sleherni pobudo, marveč bomo tudi sami dajali pobudo, da bi prišlo do čimbolj vsestranskega sodelovanja bodi v gospodarskem, bodi v kulturnem, pa tudi političnem oziru. Tem ciljem nedvomno pozitivno koristijo tudi pametne in realistične izjave vodilnih italijanskih državnikov glede bodočih perspektiv naših medsebojnih stikov. Prepričan sem, da bomo lahko, ko se bomo še bolj medsebojno spoznali in ko se bo ponudila priložnost, da bomo neposredneje izmenjali svoje nazore, storili še nadaljnji odločen korak za vsestranski razvoj naših medsebojnih stikov in za upostavitve medsebojnega sodelovanja.

V sporazumu, doseženem v Londonu, je še ena zelo važna določba. Nanaša se na obveznost Italije, da bo vzdrževala svobodno luko v Trstu, s čimer je pripoznan mednarodni značaj luke in njen pomen za dežele v zaledju. Upostavitev svobodne luke naj se uresniči v splošnem skladu z ustreznimi določbami mirovne pogodbe tako, da bo to vprašanje predmet posebne konference zainteresiranih dežel, ki naj jo skliče italijanska vlada. Zda, ko je uresničena sporazumna teritorialna razmejitev med našima dvema deželama, je od načina, kako bo urejeno to vprašanje o tržaški svobodni luki, zlasti pa od načina, kako bodo ravnali z našo narodno manjšino, predvsem odvisno,

ali bodo doseženi sporazumi koristili svojemu širšemu cilju, normaliziranju in upostavitvi dobrih sosedstvenih odnosov in vsestranskemu sodelovanju med našima deželama. Vsak nepremišljen izpad, ki ga ne bi odločno zatrl, bi lahko ne le pritisnil madež na vsebino in duha doseženih sporazumov, marveč bi lahko resno ogrožal nujno zaupanje in ustvarjanje pogojev za koristno sodelovanje za obe deželi.

Dalje je tovariš Tito govoril o Balkanski zvezi in je poudaril da le-ta predstavlja instrument miru ne samo zaradi tega, ker predvideva skupen odločen nastop proti morebitnemu napadalcu, ampak tudi zaradi tega, ker predvideva pogodbo o zvezi vsestransko intenzivno sodelovanje. Uresničenje Balkanske zveze in sporazum o Trstu predstavljata odločen korak k nadaljnji normalizaciji razmer in krepitvi varnosti v tem delu Evrope.

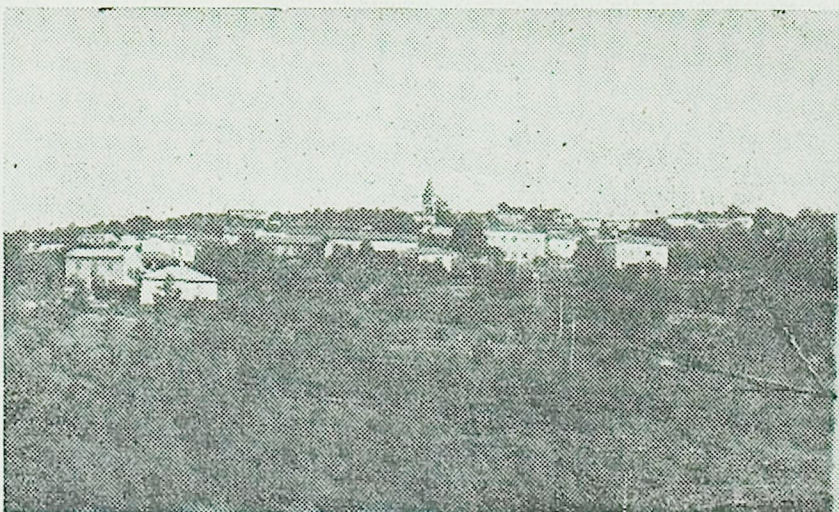
»V sedanjem mednarodnem položaju, je dejal maršal Tito, se pred mednarodno skupnost postavlja alternativa: ali sožitje v življenju ali sožitje v smrti. Zato se moramo zavedati, da zahteva sožitje v življenju najaktivnejše sodelovanje. Sožitje zahteva vsakodnevno reševanje skupnih vprašanj in odstranjevanje zaprek, ki ovirajo skupne napore za vzpostavitev trdnega miru v svetu.«

V zvezi z normalizacijo odnosov z vzhodnoevropskimi državami je maršal Tito poudaril, da sprememba politike sovjetske vlade do Jugoslavije izhaja iz spremembe sovjetske zunanje politike, ki je prispevala k zmanjšanju napetosti v svetu prav zaradi tega, ker se njena sedanja politika v veliki meri razlikuje od njene politike v preteklosti. To zmanjšanje napetosti je ustvarilo po mišljenju predsednika Tita možnosti, ki jih je treba izkoristiti. »Prepričan sem, da bi prav v tem pogledu zahodne velesile, med njimi zlasti ZDA, lahko odigrale pomembno vlogo. Tu se opiram predvsem na naše lastne izkušnje in na dragoceno pomoč, ki so jo ZDA skupno z Veliko Britanijo in Francijo nudile naši državi v najtežjih trenutkih in jo še vedno nudijo.«

Glede bruseljskega pakta pa je predsednik Tito dejal, da bo imel ta pakt prvenstveno nalogo, da deluje v smeri notranje evropske stabilizacije in odstranjevanja nasprotujočih si elementov. Če pa bo ta pakt takega značaja, da bo ustvarjal vojaške grupacije blokov, bo preigral svoj namen in bo postal element krepitve neenotnosti in to ne samo v Evropi, ampak na svetu sploh.

V zvezi s stališčem Jugoslavije do bruseljskega pakta je maršal Tito dejal: »Razume se, da ta pakt ni takega značaja, da bi v popolni meri odgovarjal našim pojmovanjem poti o iskanju miroljubnih poti za reševanje mednarodnih vprašanj. Toda z druge strani zopet ne moremo zavzeti negativnega stališča do tega pakta, temveč nasprotno smatramo, da se moramo truditi najti za nas ustrezne oblike sodelovanja s članicami tega pakta in to skupno z našima zaveznicama Grčijo in Turčijo na regionalni osnovi. Nadaljnji razvoj in pozitivna vrednost tega pakta zahodnih držav bosta pokazala, v kakšni meri in na kakšni podlagi je mogoče naše sodelovanje s to evropsko skupnostjo.«

S tem se je končalo skupno zasedanje obeh svetov zvezne ljudske skupščine.

Elerji

DEVET LET BORBE ZA SOCIALIZEM

Krivične odločitve angloameriških vojnih zaveznikov in kasneje mirovne pogodbe z Italijo so temu predelu jugoslovanske zemlje vsilili povsem svojevrsno pot razvoja. Ostal je izven meja Jugoslavije v okviru umetne tvorbe Tržaškega ozemlja, ki je nastala kot rezultat krivičnih in neprijateljskih odnosov do socialistične Jugoslavije. In prav zaradi vsiljenih meja in klavzul se je ta tvorba že takoj pokazala za nesposobno življenja. Namen tega tako imenovanega Scobodnega teritorija je bil uglasiti in vskladiti interese odnosno zahteve dveh držav na tem področju s stališča, da imata obe državi enake pravice na to ozemlje. Seveda že to stališče dokazuje, kako krivično za Jugoslavijo, za naše narode, so odgovorni državniiki postavili povsem jasno določene in opravičene naše zahteve, da se razmejitve med obema državama določi na osnovi zgodovinske, etnične meje. In to krivično stališče do vojnega zaveznika, do zmagovalca se je vlečlo skozi vsa povelja leta do današnjega dne, ko smo zaradi višjih interesov in zaradi miru in mirnega sožitja doprinesli novo žrtve k še tolikim v vojni in po vojni.

Vsa ta zgodovinska dejstva in peripetije okrog tega vprašanja so vplivale tudi na razvoj našega okraja in vse cone. Vendar nismo niti za trenutek oklevali, ko je šlo za utrditev demokratičnih pridobitev NOV, ko je šlo za zaščito delovnih ljudi in njihovih pravic. Tako imamo prvi in najgloblji odraz posegov v odpravljanje izkoriščanja odpravo kolonata in polovinarstva že leta 1946. Nadalje smo z razvojem socializma in socialističnih odnosov v ostalih predelih naše domovine uzakonili delavsko in družbeno samoupravljanje, kar smo storili že 1951. leta. To sta dva dokumenta, dva nesporna dokaza o ljudskosti naše oblasti o tejži, da se koraka za hitrim tempom izgradnje naše skupne domovine, ki je premikala največje ovire v svojem boju za industrijalizacijo, za nove socialistične odnose med ljudmi. Delavec in kolon sta tako postala arbitri svoje usode, dosegla sta, kar sta si postavila za izhodišče in cilj v ljudski revoluciji. Dalekosežnost teh ukrepov ni prezrla javnost, zlasti ne delavski razred na drugi strani teritorija, ki so mu s silo obnavljali predvojno stanje najhujšega zatiranja. Mislim, da je po vsem tem, kar se je dogodilo potem, ko so tlačene, izkoriščani koloni dobili zemljo v svojo last, ko je ljudska oblast likvidirala veleposresta, po vsem tem, kar se je dogodilo v naših tovarnah in podjetjih pa tudi na področju družbenega upravljanja popolnoma odveč poudariti, s kakšnim užitkom je naš delovni človek spremljal, podpiral

SLAVNOSTNI SPREJEM PRI POLK. M. STAMATOVIČU

V torek zvečer ob 17. uri je komandant Vojaške uprave polk. Miloš Stamatovič priredil svečan sprejem ob prenehanju delovanja Vojaške uprave in prehodu oblasti na civilno upravo. Sprejem je priredil v prostorih kluba Vojaške uprave. Udeležili so se ga med drugimi člana izvršnih svetov Slovenije in Hrvatske Jože Borštnar in Antun Pavlinič, generalni podpolkovnik Radivoje Jovanović, komandant korpusa, ter generalmajor Mile Kilibar da in Božanič, državni tajnik za notranje zadeve Slovenije Mitja Ribičič, opolnomočeni minister prof. Jože Zemljak s člani gospodarske delegacije v Trstu in številni drugi.

in zahteval uzakonitev upravičenih teženj in pravic. Kako je povsem drugače, z drugačnim odnosom in perspektivo zavijal rokave in zaloral s plugom, kako se je naš delavec oklenil tovarne in stroja.

Ni bilo lahko v pogojih sistematičnega pritiska s strani mednarodne reakcije in domačih trabantov izvajati naloge gospodarske graditve na novih socialističnih temeljih. Na tem področju nismo smeli izvesti nacionalizacije, naša mladina je prikrašana v tem, da ni hodila na odsluženje vojaškega roka, kar je ogromni minus za mlado generacijo. Te in še druge prednosti, ki so jih imeli drugod, so bile velika ovira smeri in tempu razvoja. In če smo na področju družbenega in delavskega upravljanja relativno zaostali, stojijo pred nami iz področja državljanjskih obveznosti ogromne naloge, ki hkrati pomenijo ogromne koristi za našega človeka. In prav tem vprašanjem utrjevanja obrambne sposobnosti našega človeka in naše domovine bomo morali v bodoče posvetiti mnogo več skrbi in pažnje.

Dediščino, ki jo je ljudska oblast prevzela po desetletnem in desetletnem zatiranju, po takih človeških in materialnih žrtvah v letih vojne, je nudila prav žalostno sliko in malo ohrabrujočo perspektivo. Toda edino in najvažnejšo stvar smo pa imeli: sami smo bili gospodar na svoji zemlji, sami smo odločali o bodočem razvoju naše domovine. In kadarkoli je kdo ogrožal to osnovno zavest, priborjeno pravico je istrski delovni človek ne glede na nacionalno pripadnost vedno jasno in nedvoumno dokazal, da si kljub izigravanju in določenim klavzulam ne bo pustil vzeti iz rok, kar je tako drago plačal. Zato Istra ne pozna le navdušenih in veličastnih manifestacij ob prilikah izvajanja in proslave agrarne reforme, pač pa tudi prav tako množične, strnjene in odločne manifestacije protestov proti barantanju z našo zemljo, proti onostranskim diktatom v našo škodo. Naravno, da je taka potreba marsikdaj angažirala množico ljudi v politične manifestacije, brez katerih bi naše državno in politično vodstvo ne moglo tako odločno in tako uspešno zahtevati spoštovanje samoodločbe in volje naših ljudi, ki so zahtevali spoštovanje priborjenih pravic. Hkrati pa je neverjetno utrjevalo zavest v naših ljudeh, da je borba za politično enotnost, za bratsko sodelovanje vseh delovnih ljudi pogoj za uspešno borbo ne samo na političnem pač pa tudi na gospodarskem in drugih področjih. Mislim, da ni pretirano postaviti tezo, da je devet let trajajoča bitka za zmago naravnih in pravičnih zahtev skovala tako enotnost in tako zavest, da dela čast tudi daljni bodočnosti. In prav zaupanje v naše vodstvo, v zmago pravične stvari je bodrilo naše ljudi, da so vztrajali, da so gradili in zmagali.

Če danes primerjamo, kar imamo, s tistim, kar smo podedovali, moramo zaključiti, da smo spričo ogromne gnotne in moralne podpore vseh narodov Jugoslavije, ob polnem angažiranju tukajšnjega delovnega ljudstva dosegli znaten napredek. Zadostuje le bežno pogledati po naših obalnih mestih in tudi v najbolj zakotno vas, pa ne najdete naseleja, ki ne bi bilo deležno nečesa, kar mu lahko da le socialistična družbena ureditev. Od šole do kulturnega doma, od tovarne do obrtne delavnice, od ceste do avtobusa, eno ali drugo, včasih obe, povsod najdete znake dela, znake ustvarjanja. To je življenje. Toda to je šele začetek tistega, kar moramo in kar lahko ustvarimo v naši prihodnosti. Našemu delovnemu človeku ni treba iskati dela v tujini in hlapčevati ter prositi kruha pri gospodarju. Tako ponižanje bi danes težko prenašal. Zato pa je hvaležen tistim, ki ne štedijo sil in naporov zato, da lahko vedro gleda v svojo bodočnost, da lahko v miru gradi zase in potomce lepše življenja. Zda, ko je padla zadnja ovira na tej poti, ki je dosežen sporazum z Italijo, od katerega pričakujemo ne samo izboljšanje odnosov med obema sosednima državama, ampak tudi trajnejšo perspektivo za mir, bomo s tolikim večjim veseljem in zadovoljstvom, s toliko večjo odločnostjo zagrabili za orodje, za stroje, da spreminimo lice nekdanj tužni Istri v vrt Slovenije, v industrijski center južnega Primorja, da ustvarimo življenje, ki ga nikdar istrski delovni človek ni živel. J.B.

JUGOSLAVIJA JE TU!

Navdušen sprejem vojske -- Obisk visokih gostov

Velikansko navdušenje po vaseh bivše cone A, porojeno iz nestrpnega pričakovanja in s petim oktobrom letos uresničenih stoletnih težnj istrskih Slovencev za svobodnim življenjem, je v ponedeljek zjutraj s prihodom jugoslovanskih vojakov v priključene vasi doseglo svoj višek. V Skofijah, Plavjah, v Elerjih in vseh drugih vaseh, ki so priključene k Jugoslaviji, so kar dva dni in dve noči v nenehnem veselju z gočbami in zastavami nestrpno pričakovali, kdaj se bodo prikazali prvi vojaki in miličniki, da jim padejo v objem. Računali so, da bodo prišli že v noči od sobote na nedeljo in čeprav se jim želja še ni izpolnila, jim to ni pokvarilo razpoloženja, kajti vedeli so, da vsekakor morajo priti in da tega ne more nihče več preprečiti. Gigantska borba slovenskega človeka za svoje svobodno morje je v čvrsti povezanosti vseh Jugoslovancev dosegla svojo zmago: kar smo stoletja želeli, za kar smo se borili in tepili, je z letošnjim oktobrom doseglo svoje izpolnenje. Izpolnenje kljub težki žrtvi, ki smo jo morali doprinesiti za doseg tega cilja in za ohranitev miru na svetu in sožitja med narodi — prav v tem pa je tudi naša moč! Pri tem pa stalno mislimo na brate, ki so ostali onkraj meje in poudarjamo s predsednikom Titom: »Našim rojakom v Trstu zagotavljamo stalno pozornost in bratska čustva naših narodov in njihovih voditeljev!«

V ponedeljek zjutraj ob pol petih so obmejni enote JLA in Ljudske milice prešle staro demarkacijsko črto med bivšima conama in zavzele položaje na novi meji med Jugoslavijo in Italijo, ki jo je začrtala mešana jugoslovanska in angloameriška razmejitvena komisija. S tem je ta del bivše cone A, ki je po londonskem sporazumu pripadel nam, dejansko postal del svobodne Jugoslavije. Navdušenje prebivalcev tega predela ob tej priliki je bilo nepopisno.

Obmejni stražarji so v štirih kolonah zavzeli svoje nove položaje. Staro mejo so prešli točno ob 4.40 zjutraj. Ena skupina je z Debelega rta odšla na novo mejo v zalivu Sv. Jerneja, druga preko Hrvatčinov v Sv. Kolomban, tretja preko Elerjev na Kaštelj, četrta pa od Urbancev do višine pri Prebenegu.

Najbolj pestro in zanimivo sliko pa je bilo ob tej priliki videti na bloku pri Skofijah. Tam se je že zgodaj zjutraj nabralo cel kup novinarjev in fotoreporterjev na obeh straneh, ki so opazovali razpoloženje, pričakovali morda kakšnih posebnih senzacij in bliskali s svojimi fotoaparati po vseh mogočih motivih. Z one strani pa so bili za najlepši užitek prikrajšani, ker so se morali obenem s civilno policijo umakniti na novi blok še pred prehodom jugoslovanskih organov na priključeno ozemlje. Prehod sta izvedla dva miličnika na motorjih, ki sta bila pred tem še »nekovečena« od neštetihi fotoreporterjev. Ko so se ti umaknili s civilnimi poli-

cisti za novi blok, sta miličnika počasi prevozila 1.800 m ceste, za njima pa se je zvrstila dolga kolona avtomobilov, ki so, razen enega, vsi pripadali tržaškim in jugoslovanskim novinarjem in fotoreporterjem. Nova meja na tem glavnem cestnem bloku za Trst je bila točno ob peti uri zjutraj zasedena. Deset minut zatem pa so obmejni organi že odprli novi obmejni blok za redni promet. V Trst so že nemoteno odšli na delo delavci iz tržaških tovarn, kmetje pa so peljali na prodaj zelenjavo. Miličniki so samo preverili njihovo identiteto in izpisali podatke iz osebnih izkaznic, pa so lahko nemoteno šli za svojim poslom.

Na drugi strani vseh blokov pa so se začeli zbirati radovedni ljudje in opazovati dogajanja pri nas. Med njimi so bili predvsem taki, ki so zapustili svoje domove na naši strani in na sovražno prigovarjanje zbežali pred namišljeno negotovostjo. Presenečeni so opazovali svoje sosede, ki so redno in z veseljem opravljali svoje vsakodnevno delo ter jasnih obrazov in nasmejani odzdravljali čez novo mejo. To jim je dalo misliti in na vseh blokih so se že javili mnogi taki »begunci« in se pozanimali, če se lahko vrnejo na svoje domove. Posebno jih je presenetilo, da so lahko vsi delavci nemoteno šli na delo v Trst in korekten postopek obmejnih organov jim je kaj kmalu razbil vse črne privide, ki jim jih je s težko muko tolikanj vtepala sovražna propaganda.

Na Skofijah je člane Ljudske milice po prekoračenju starega bloka pričakala skupina vaščanov in jih pod velikim slavalokom pristrčno pozdravila. Vse vasi so v zelenju in zastavah. Plavje so ob petih zjutraj sprejele vojske in miličnike z godbo in petjem in podobno je bilo po ostalih vaseh.

Takoj je začela poslovati tudi civilna uprava. Odprta je bila pisarna občinskega ljudskega odbora Koper-okolica. Objavljen je bil razglas o vključitvi priključenega ozemlja v občino Koper-okolica.

Ob sedmi uri je že bila vzpostavljena redna avtobusna zveza s Koperom iz Plavij preko Skofij, ob osmih je že začel redno poslovati poštni urad na Skofijah. Poskrbljeno je bilo takoj tudi za preskrbo prebivalstva z živili in drugimi potrebščinami. Odprta je bila mesnica in druge trgovine, ki so bile že nekaj dni zaprte. Domačini so bili veselo presenečeni in zelo zadovoljni z izredno organizacijo.

Takoj po osmi uri zjutraj so bili po vseh vaseh lokalni sestanki, na katerih so politični in oblastveni delavci pojasnjevali novi položaj, govorili o pomenu tega velikega dogodka za nas vse in odgovarjali na razna vprašanja. Pojasnili so, da bodo lahko dvoastniki nemoteno obdelovali svojo zemljo, da bodo delavci lahko nemoteno hodili na delo v Milje in v Trst, da bo preskrba z vodo in elektriko nemotena,

da bodo redno odkupovali mleko in zelenjavo, da bo preskrba s hrano v redu tekla, da bodo čimprej uredili cesto iz Skofij v Elerje itd. Vsi so bili zadovoljni in že v jutranjih urah so bile po vaseh lokalne manifestacije, popoldne pa je bilo na Skofijah slavnostno zborovanje, ki so se ga udeležili prebivalci iz vseh vasi priključenega področja. Kljub dežju so prihajali vedno novi ljudje, ki so do zadnjega kotička napolnili dvorano zadržnega doma.

Zbrane domačine je prvi pozdravil predsednik občine Koper-okolica tov. Vatovec Ernest. Za ta veliki praznik in zgodovinski dogodek jim je izrekel iskrene čestitke. Burno vzklikanje in manifestiranje za socialistično Jugoslavijo kar ni hotelo prenehati. Zatem je navzoče pozdravil v imenu OLO in OO SZDL Koper tov. Kolenc-Črtomir. Govoril je o borbi teh krajev za svobodo, za priključitev k svobodni domovini. Končno je ure-

javko, ki jo je prečitale dekletke iz Plavij:

»JOSIPU BROZU — TITU, predsedniku FLRJ — Beograd.

Ljudstvo novopriključenih krajev, zbrano na manifestativnem zborovanju v Skofijah, Vam pošilja svoje vdane tovariške pozdrave in izraze svojega veselja ob priključitvi k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji.

Danes, ko je oblast na tej naši zemlji spet postala resnično naša, se obvezujemo, da bomo čuvali to našo največjo pridobitev, da bomo z vsemi silami sodelovali pri graditvi skupnega doma jugoslovanskih narodov, naše socialistične domovine Jugoslavije.

Zivel tovariš Tito! Zivela Federativna ljudska republika Jugoslavija!

Zatem so izvedli kulturni program. Igrala je godba na pihala iz Ospa, moški pevski zbor društva »Svoboda« iz Kopa je zapel šest narodnih in partizanskih pesmi, pel je tudi moški pevski zbor iz Ospa, za konec pa še zbor iz Plavij.

Po končanem zborovanju pa se je veselje preneslo na vso vas. Povsod je bilo slišati petje, igrale so godbe in pozno v noč so še lju-

pri srcu, naglo napredovali v svoji socialistični domovini.

Po obisku v Plavjah so se visoki gostje podali še v Miljske hribe in obiskali tamošnje vasi. Od tam sta se visoka gosta odpeljala v Koper na slavnostno sejo Okrajnega ljudskega odbora.

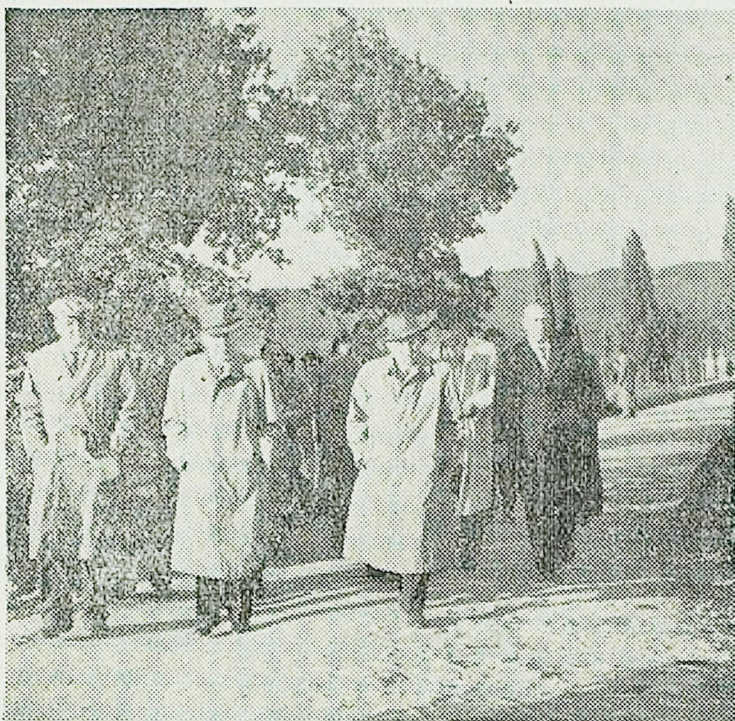
Prebivalci tega področja so bili visokega obiska zelo veseli, saj jim jasno kaže skrb najvišjih državnih funkcionarjev za novopriključene kraje in jim je porok boljšega življenja.

Po vseh naših krajih pa je prebivalstvo po lepo okrašenih naseleljih navdušeno sprejelo enote JLA in Vojne mornarice, ki so v ponedeljek izvedle svoje premike proti novi državni meji. Ze ob sedmih zjutraj so priplule v Koper, Izolo, Piran in Umag enote Jugoslovanske vojne mornarice pod poveljstvom viceadmirala Josipa Černija. Kopenske vojne enidine pa so medtem zasedle področje bivše cone A, ki je bilo priključeno Jugoslaviji. Po vseh vaseh in mestih so bile velike manifestacije za Jugoslavijo. Prenehala je vojaška uprava nad tem področjem in zamenjala jo je civilna. S tem se bo življenje vrnilo v redne prilike in vsi gremo z novim poletom na delo.

Slavnostna seja LO mestne občine Koper in občinskega LO Koper-okolica

Dne 27. t. m. je bilo slavnostno zasedanje občinskega odbora za mesto Koper in odbora Koper-okolica v zvezi s priključitvijo koprškega okraja k Jugoslaviji. Poleg članov obeh odborov je bilo prisotnih tudi večje število gostov. Predsednik tov. Vatovec Ernest je otvoril zasedanje ter po enominutnem molku v čast padlim borcem v NOV in nedavno preminulega tov. Čoka Štanka, člana odbora, v svojem govoru med drugim naglasil pomembnost tega zgodovinskega dogodka, ki pomeni uresničitev želje prebivalstva koprškega okraja po končni združitvi z ostalimi jugoslovanskimi brati. Poudaril je, da je to prebivalstvo ponosno na to združitve v okviru države, ki uživa vse večji ugled v svetu zavoljo žrtvi, ki jih je doprinesla za ohranitev mednarodnega miru. Dalje je dejal, da je prebivalstvo tega okraja hvaležno voditeljem FLRJ za vse, kar so storili za to, da je bilo to ozemlje končno priključeno k socialistični Jugoslaviji.

Za tem je spregovorila v italijanski tovarišica E. Crollinijeva, ki je v glavnem ponovila to, kar je poudaril tov. Vatovec. Nato sta bili prebrani resoluciji Izvršnemu svetu LRS in maršalu Titu. V obeh resolucijah so bili izraženi pozdravi in čustva zadovoljstva, da je bil okraj Koper končno priključen k ostali Sloveniji. Poleg tega je resolucija vsebovala zagotovila voditeljem FLRJ, da bo slovensko in italijansko prebivalstvo novopriključenega okraja napelo vse svoje sile za dograditev socializma v novi Jugoslaviji.

Tovariši Marinko, Kraigher in Borštnar na obisku v Plavjah

nično geslo teh krajev, s katerimi so nekdanj sprejemali mednarodno razmejitveno komisijo in s katerimi so končno lahko sprejeli danes svojo ljudsko armado: »Tukaj je Jugoslavija!« Omenil je, kakšen kamen spoditke je bilo STO in kakšen most za zblizanje med dvema sosedoma lahko pomeni doseženi sporazum, če oba sosedata preveva želja za mirnim sožitjem in iskrenim sodelovanjem na vseh področjih javnega življenja. To bi predvsem koristilo prav tem obmejnim krajem, ki se jim zdaj odpirajo nove perspektive za sproščen razvoj v socialistični domovini.

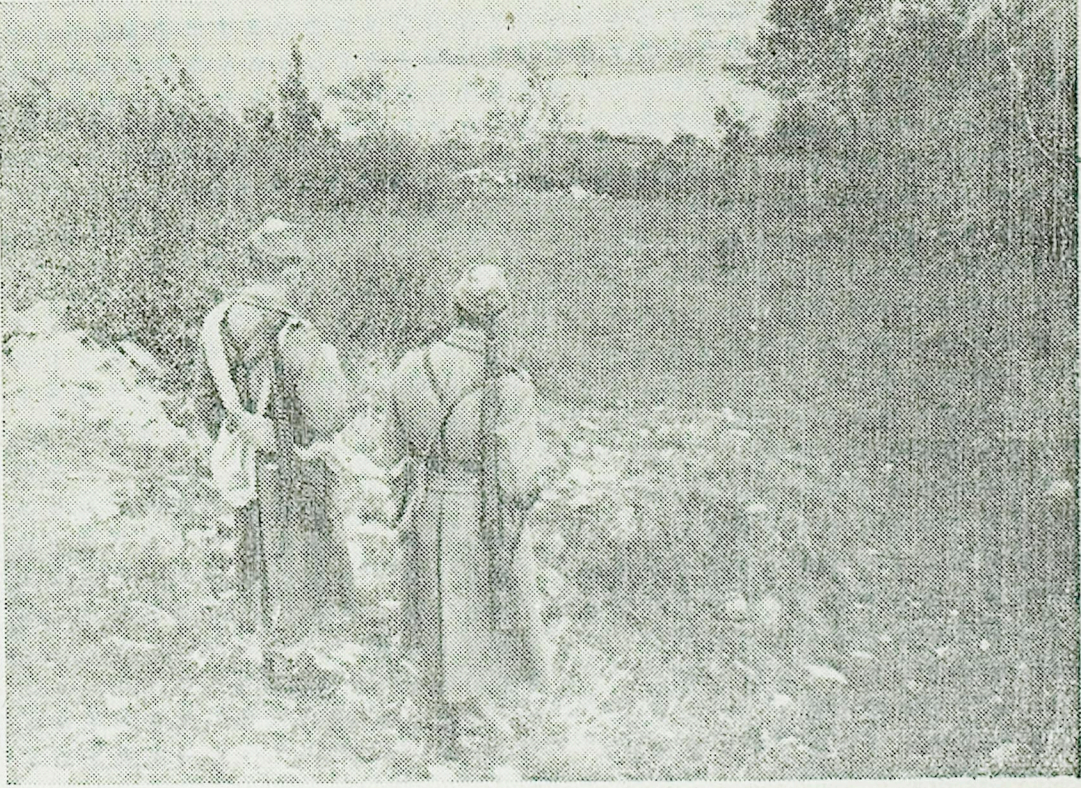
Zaključek govora so preglasile burne manifestacije za Jugoslavijo in predsednika Tita, kateremu so zborovalci poslali pozdravno brzo-

dje razpravljali o velikem dogodku in kovali načrte za bodočnost, ki se jim zdaj v svobodni domovini lepa in svetla smeji nasproti.

V torek popoldne pa sta novopriključene kraje obiskala tovariša Miha Marinko in Boris Kraigher. Spremljali so ju tovariši Borštnar in Beitram ter še nekateri člani OLO Koper. Čeprav obisk ni bil uraden, so zanj ljudje le hitro izvedeli ter se zbrali k sprejemu visokih gostov. Vplavljah so jih pričakali kar z godbo in cvetjem. Tovarišica Hrovatinova je pozdravila tovariša Marinko in mu izročila lep šopek nageljev. Tov. Marinko se je Plavčanom lepo zahvalil in jim iskreno čestital k velikemu prazniku. Izrazil je prepričanje, da bodo ti kraji, ki so nam vsem tako

Prvi čez bivši blok na Skofiji

Budno na straži ob novi meji

LJUDSKA PROSVETA

Če pregledamo delo Ljudske prosvete na Koprskem in se ozremo na uspehe, lahko ponosni ugotovimo, da je bilo dokaj dobrega dela storjenega. Vidimo, da naša ljudska prosveta zavzema v naši družbeni dejavnosti zelo vidno mesto in naš človek se bolj in bolj zaveda, da je treba posvetiti prosveti kar največjo pažnjo.

Najtežjo dediščino, ki jo je zapustila fašistična uprava v naših krajih, je bila nizka kulturna raven istrskega človeka, ki se je izražala v analfabetizmu. Fašizem je nameroma puščal naše ljudstvo v neznanju, onemogočal mu je pravo kulturno-duhovno življenje, ker je računal, da ga bo laže obvladal. Pred organizatorje ljudskoprosvetnega dela po osvoboditvi je bila postavljena težka naloga. Treba je bilo čimprej usposobiti ljudi za vodenje in nadaljnje razvijanje ljudske oblasti, treba je bilo ljudi naučiti čitanja in pisanja ter pravičnega izražanja v svojem materinem jeziku.

Takoj po osvoboditvi se je ljudskoprosvetno delo med našim ljudstvom silno razgibalo. Povsod so začeli ustanavljati prosvetna društva in društvene odseke. Rasli so pevski zbori, dramske družine, godbe na pihala, lutkovni odri in ostale pango ljudskoprosvetnega dela. Največji obzir je bil pa vsekakor v raznih tečajih.

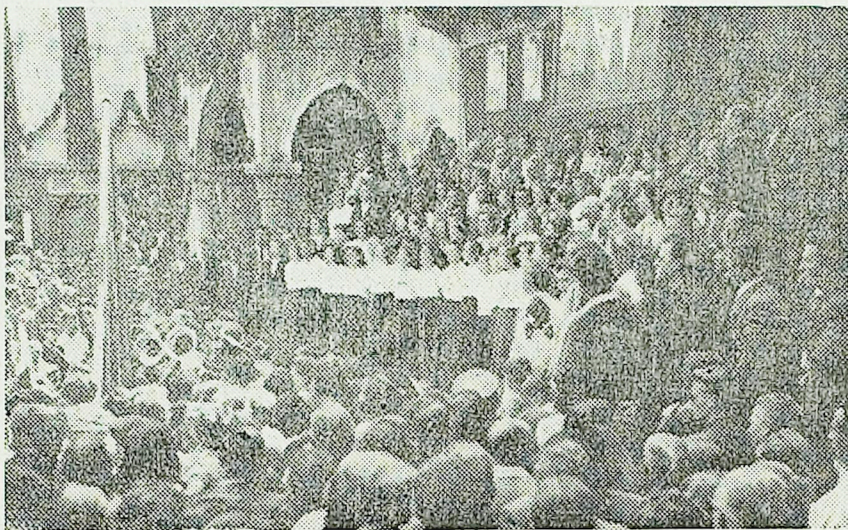
Zanimivo je tudi pogledati, da je bilo že leta 1945 na Koprskem sedem prosvetnih društev, ki so imela skupno 18 odsekov in štela 597 članov. Leta 1946 je bilo 15 prosvetnih društev z okoli 30 odseki in 1512 članov. Tako je bilo leta 1948 na Koprskem že 33 prosvetnih društev z okoli 60 odseki in z 3397 članov. Čeprav so bila društva, ki so za silo delovala tudi z enim samim odsekom, je bila vendar mreža društev razpredena itako, da je bila dana možnost aktivnega udejstvovanja vsakemu našemu človeku. Takratni način dela je bil tak, da so bila vsa društva vezana na svoj center, iz katerega so dobivala vsa potrebna navodila. Večina teh društev je bila le na papirju brez svoje lastne hrbtenice. Vzporedno z razvojem socialistične demokracije, z decentralizacijo so tudi prosvetna društva poživila svoje delovanje. Pojavljali so se novi iniciatorji, spremenila se je vsebina dela, ki je postajala vse bolj trdna, ustvarjalna in samozavestna. Res je, da danes ni več toliko prosvetnih društev, toda njih delo je učinkovito, kvalitetno in smotno. Trenutno stanje prosvetnih društev in Svobod je sledeče: 17 prosvetnih društev in 55 Svobod s skupno 3500 člani.

Vsa društva na Koprskem organizacijsko povezuje Zveza prosvetnih društev, ki ima svoj sedež v Kopru. Takoj po osvoboditvi je bil pri OLO organiziran Koordinacijski odbor. Pozneje je bila na tržaškem ozemlju ustanovljena Zveza slovenskih in hrvatskih prosvetnih društev s sedežem v Trstu. Zaradi različnih gledanj in samih pogojev razvoja ljudske prosvete pri nas smo se ločili in ustanovili Zvezo prosvetnih društev v Kopru. Ta ima svoj odbor, ki je posvetovalnega značaja, in komisije, ki sporazumno z odborom in potrebami vodijo in usmerjajo delo v prosvetnih društvih. Predvsem sta to komisija za glasbeno politiko in komisija za usmerjanje naših podeželskih ljudskih odrov.

Aktivnost na prosvetnem polju je bila v času od osvoboditve pa do danes zelo velika. Predvsem se je ta aktivnost kazala na pevskem področju. V začetku so bile težave, povodij ni bilo. Zveza je takrat pristopila k organizaciji pevovodskih tečajev. Garancija za uspeh teh tečajev je bila v osebnosti pokojnega prof. Srečka Kumarja, ki se je z vso vno močjo lotil dela in lahko trdimo, da je vzgojil dela zmožen kader novih pevovodij, ki so takoj začeli poučevati pevske zборе. Marsikomu je še v spominu Prvi praznik slovenske pesni, ki je bil v Kopru 11. aprila 1948. Pevski zbori so poživljali vse manifestacije, ki jih je bilo nebroj. Vsem nam so še v spominu veličastni skupni pevski nastopi ob priliki 1. maja v Trstu. Dobri del pevcev je dala Istra. Pa ne samo doma, tudi v ostale kraje so naši pevci ponesli glas istrskega kmota in delavca. Prav v zadnjem času je bil moški pevski zbor iz

Ospa v Kranju in imel tam celovečerni koncert. Pa pogledajmo v sam Koper. Kdo ne pozna pevskega zbora »Svobode? Ta je naš najboljši in naš dostojno zastopa povsod.

Najprvo so naše dramske skupine uprizarjale partizanske skeče. Z vztrajnim delom so se naše dramske skupine razvile v prave ljudske odre. Pri nas nimamo več poizkusov. Naši odri uprizarjajo že zahtevnejša dela: Miklova Zala, Razvalina življena, Veriga, Divje lovec, Zalujoči ostali in številna druga. Seveda

Z množičnega pevskega in folklornega nastopa v Kopru

ne smemo mimo tega, da so v glavnem dobili in še dobivajo vso podporo od stalnega gledališča v Kopru na eni strani, na drugi pa, da so po našem podeželju zadržni in kulturni domovi, v katerih vse bolj napredek preganja zaostalost. Pevski zbori in ljudski odbori so že trdni, njih skrb je le stremiljenje po izboljšanju. Ob tej priliki je bilo tudi tekmovanje. Prvo mesto so si pri-

borili Škofijci. Vseh zborov je nastopilo 13.

Ko govorimo o glasbi, ne smemo pozabiti godb na pihala. Ljudska oblast je izdala težke tisočake, da so bili vsi instrumenti popravljani in na novo kupljeni, če je sestav posameznih godb to zahteval. Tudi godbe so nastopale izven našega okraja. Zelo uspešen koncert je priredila godba »Solinarjev« na Reki in drugih krajih ter povsod žela priznanje za svoje izvajanje.

Zanimivo je to, da si naša mla-

dina želi glasbeno izobraziti in povsod po naših vaseh naletiš na skupine, ki si v okviru prosvetnega društva pridobivajo osnovno znanje.

Kakor je bilo že uvodoma povedano, je osnovna naloga prosvetnih društev vzgojanje ljudi vsestransko. Zato so prosvetna društva vso zimo organizirala vsakovrstne tečaje. Teh je bilo zelo veliko. Skoraj ni kraja, da ne bi v zimskem času imel

ta ali oni tečaj za izobraževanje. Osnovo so tvorili splošno izobraževalni tečaji, katerih je največ. Treba je bilo skrbeti tudi za ženski spol in v mnogih krajih so bili organizirani krojni tečaji. Prav ti so dosegli zelo lepe uspehe.

Leta 1945 ni bilo v okviru prosvetnih društev nobene knjižnice. Mislim, da pripomb ni treba. Danes je pa po našem okraju že precej in lepo urejenih knjižnic. Te so večinoma v šolskih poslopih. Za obnovo knjižnic je prirejalo vsako leto Zveza prosvetnih društev razstave knjig, ki so dale zelo lepe uspehe. Naši ljudje so se seznanili vsaj po zunanosti z našo knjigo in našim tiskom. Ob priliki 400-letnice slovenske knjige je bilo zelo lepo in okusno organizirana taka razstava. Pa ne samo v Kopru, tudi v drugih krajih so bile razstave, od katerih je bila dekanska najlepša.

Zelo pomemben odsek Zveze je bil odsek za predavanje. Ta se je pozneje razvil v okrajni odbor ljudske univerze. Reči moramo, da se predavatelji opravili doslej precejšnje delo. Znano pa je, da je nazornost predavanja bolj poživljena, zato je Zveza nabavila kinoaparate. Takih predavanj je bilo do danes prek 500.

Mnenja smo, da bodo bodoče komune, o katerih pri nas že govorimo in razpravljamo, še bolj ugodno vplivale na razvoj naše prosvete in kulture. Predvsem so nam to nakazali že sami občinski odbori s svojimi sveti za kulturo in prosveto. Glede naše zveze, ki se je doslej bavila zlasti z vprašanjem razdeljevanja pomoči in taki ali oni obliki, koordinirala delo posameznih društev, pa pravimo, da se bo v novem položaju še mnogo globlje bavila tudi z ideološkim usmerjevanjem društveno prosvetne dejavnosti.

Naš splošen razvoj kaže, da se kulturna in prosvetna dejavnost med seboj vedno bolj naslanjata ena na drugo. Ta smer razvoja ugodno vpliva zlasti na boljše razdelitev dela v društvih. Naj omenimo tu, da se danes že čutijo blagodejne posledice pomoči, ki jo nudita podeželju Glasbena šola in naše gledališče v Kopru.

Razmejitve med Jugoslavijo in Italijo ter rešitev tržaškega vprašanja

(Nadaljevanje z 9. strani)

4. Internacionalizacija. To je predlagal maršal Tito na Okroglici dne 10. septembra 1953. Internacionalizacija pomeni, da bi mestu (vse zaledje naj bi se po tem predlogu priključilo k Jugoslaviji) več držav oziroma OZN zajamčile njegov poseben položaj v meddržavnih odnosih, nadalje bi bilo mesto nevtalizirano in demilitarizirano ter imelo seveda samostojno upravo.

5. Večstranska uprava. Po letu 1947 je bilo stavljenih več predlogov, da bi Svobodno tržaško ozemlje prišlo pod upravo več držav. Variante so bile najrazličnejše, n. pr. cono »A« naj bi prevzela v zaupno upravo Italija, cono »B« pa naj bi še nadalje upravljala Jugoslavija; cono »A« naj bi upravljale skupno Italija, Velika Britanija in ZDA, cono »B« pa Jugoslavija sama; cono »A« naj bi po neki nadaljnji varianti upravljale Velika Britanija, ZDA, Jugoslavija in Italija, cono »B« pa Jugoslavija sama oziroma skupaj z ZDA in Veliko Britanijo; končno naj bi po nekem predlogu celotno STO prišlo pod skupno zaupno upravo Jugoslavije, Velike Britanije in ZDA. Očividno je, da je ta rešitev skrivala v sebi številne težkoče.

6. Tržaški kominformisti so predlagali enotno civilno upravo za obe coni do dokončne rešitve. To bi pa očividno bil samo prvi korak v smeri priključitve celotnega ozemlja Italiji. Po nekem drugem predlogu naj bi zopet bila samo cona »B« izročena v upravo Organizaciji združenih narodov. Tudi ta predlog sta bila očitno naperjena proti jugoslovanskim interesom in sta nujno morala propasti, ker je jasno, da tržaškega vprašanja ni bilo mogoče rešiti brez sporazuma z Jugoslavijo ali celo proti njeni volji.

7. Najbolj stvarni in sprejemljivi pa so bili predlogi, po katerih naj bi do rešitve vprašanja prišlo po neposrednih pogajanjih med Jugoslavijo in Italijo. Na ta način pa bi prišlo lahko do sporazuma le, če bi vsaka stranka nekaj popustila. Praktično to pomeni, da bi se tržaško vprašanje rešilo z delitvijo ozemlja STO med Jugoslavijo in Italijo. Tudi glede delitve so bili stavljeni razni predlogi in izdelani mnogi načr-

ti, od katerih pa so nekateri spet bili naravnost absurdni, da ne rečemo za Jugoslavijo žaljivi. Oglejmo si jih na kratko:

Po prvem predlogu naj bi se STO razdelilo enostavno po demarkacijski črti: cona »A« bi prišla pod suverenost Italije, cona »B« pa bi se priključila Jugoslaviji. Po drugem načrtu, ki je močno favoriziral Italijo, naj bi potekala meja po reki Dragonji, kar pomeni praktično, da bi ves koprski okraj in cona »A« pripadla Italiji, samo bujski okraj pa Jugoslaviji. — Po načrtu New York Timesa ali po načrtu Cianfarrina ter po nekkih drugih načrtih naj bi celotna obala STO ter precejšen del zaledja pripadla Italiji, medtem ko bi se Jugoslaviji priključile samo občine v notranjosti, zlasti Šmarje, Marezige in Dekani ter v notranjosti ležeči del cone »A«, tako da bi Italiji še vedno ostal koridor do Trsta. — Najbolj čuden in naravnost nemogoč pa je bil načrt Davies, imenovan po angleškem državnem podsekretarju. Po tem načrtu iz leta 1950 naj bi se priključil Italiji 2–4 km širok obmorski pas od Devina do Novega grada, med tem ko bi vsa notranjost pripadla Jugoviji. Sam pogled na predlagano razmejitve dokazuje njeno absurdnost. Po njej bi bila Jugoslavija in zlasti Slovenija zopet odrezana od morja, ki bi ga imeli pred nosom! Celotna Italijani so že tedaj priznavali, da taka rešitev ne bi bila možna.

Taki so bili glavni predlogi za rešitev tržaškega vprašanja. Ko se sedaj nanje oziramo, lahko takoj ugotovimo, da je bila večina takih, da jih Jugoslavija ni mogla sprejeti niti kot temelj za razgovore. Kolikor so se o takih predlogih sploh vodila pogajanja, so se vsa kmalu brezuspešno končala. — Politika velisil, zlasti zapadnih, je šla v drugi smeri, zlasti se je vsi še dobro spominjajo: dne 2. marca 1948 so tri zapadne velisile objavile zloglasno tristransko deklaracijo, s katero so predlagale, da se celotno ozemlje STO vrne Italiji. To deklaracijo, ki je nalezela na najostrejši odpor Jugoslavije, je zavrnila tudi Sovjetska zveza. Dne 9. maja 1952 sta vladi

ZDA in Velike Britanije objavili memorandum, po katerem sta skoraj vso civilno upravo v coni »A« prenesli na italijanske upravne organe. Zavezniški vrhovni komandant cone »A« si je pridržal samo vrhovno odgovornost in nadzorstvo nad upravo. Ti ukrepi so seveda povzročili vedno ostrejši odpor Jugoslavije, ker so močno ogrozili njene pravice in interese v coni »A«, posredno pa tudi cono »B«. Napetost je prišla do vrhunca, ko sta vladi ZDA in Velike Britanije dne 8. oktobra 1953 izmenada sklenili, da umakneta svoje čete iz cone »A«, kar je sprožilo v Jugoslaviji val ogromnih demonstracij; jugoslovanska armada je zasedla mejo napram coni »A« in demarkacijsko črto. Maršal Tito, ki je na Okroglici dne 10. septembra 1953 zatrdil, da bo Jugoslavija vstop italijanske vojske v cono »A« brez njene privolitve smatrala kot akt agresije, je dne 10. oktobra 1953 v Leskovcu predlagal še eno rešitev tržaškega vprašanja, samo da bi se ohranil mir: mesto Trst naj bi prišlo pod italijansko suverenost in naj bi dobilo avtonomni režim, ostali del cone »A« in celotna cona »B« pa bi se priključila Jugoslaviji prav tako z avtonomnim režimom. Tudi ta predlog ni bil sprejet. Zaradi odločnega jugoslovanskega odpora vendar ni prišlo do izvedbe enostranskega sklepa z dne 8. oktobra 1953. Napetost je končno popustila, dokler ni italijanska vlada dne 5. decembra 1953 sprejela jugoslovanskega predloga o obojestranskem umiku čet z meje. Po tak normalizaciji odnosov med obema državama, s katero se je končalo to dramatično obdobje, je lahko prišlo do pogajanj, ki so se končala z londonskim sporazumom z dne 5. oktobra 1954, čigar vsebina pač tu ni treba obnavljati.

Sporazum, ki zaključuje dolgo in mučno obdobje odnosov med dvema sosednima državama, ki se zlasti gospodarsko tako dopolnjujeta kot malokatero druge države, odpira po drugi strani lepe perspektive za bodoči razvoj in mirno sožitje narodov, ki živijo na tej važni točki Evrope.

Slovinci in morje

(Nadaljevanje z 10. strani)

laga z zadostnim številom strokovnega osebja. Da bi dobili jasno sliko o usposobljenosti pomorskih kadrov v koprskem okraju, ne bo odveč, če naše čitatelje seznanimo z dvema pomorskimi institucijami. To sta štiriletna srednja pomorska šola in enoletna ribiška šola v Piranu.

Pomorska srednja šola (prvotno pomorsko-trgovska akademija) je bila ustanovljena 4. oktobra 1945 z odlokom Pokrajinskega narodnoosvobodilnega odbora za Slovensko Primorje in Trst. Pouk pa se je iz tehničnih razlogov pričel šele 1. marca 1947.

Pomorska šola je prvotno imela svoje prostore v Semedeli pri Kopru. Šolsko poslopje in okolje v Semedeli sta bili neprimerni za naloge in cilje zavoda. Zato se je zavod 16. maja 1948 preselil v prijazno obmorsko mestoce Piran.

Zavod je začel svoje življenje z dvema razredoma in tremi oddelki: plovbenim, strojnim in ladjedelskim.

Kot ostale šole te vrste, tako tudi šola v Piranu vzgaja častnike trgovinske pomarice. Sedaj ima šola dva oddelka: plovbeni in strojni. Od 1. marca 1947 do 31. avgusta 1949 je šola imela tudi ladjedelski odsek. Absolventi tega odseka danes študirajo na ladjedelskem odseku tehniške visoke šole v Zagrebu.

V šolskem letu 1953/54 je obiskovalo zavod 96 dijakov. V šol. letih 1947–1950 so obiskovale zavod tudi 4 dijakinje, ki so bile prve Slovenke, ki so si izbrale pomorski poklic. Dve sta že položili izpit za poročnika trgovinske pomarice.

Prvi absolventi so zapustili zavod leta 1949. Do zdaj je študij na zavodu zaključilo 107 dijakov. Večina je vkrcana na trgovinskih ladjah, nekateri pa nadaljujejo s študijem na naših univerzah in visokih šolah. Mnogi med tistimi, ki so izbrali pomorski poklic, so že prepluli vsa svetovna morja. Omeniti je še, da je izpit za poročnika dolge plovbe do zdaj opravilo 11 absolventov, za III. ladijskega strojnika pa 9.

Iz bogate šolske kronike povzemamo še, da so bili leta 1948 vsi gojenci šole na XI. vseskolškem zletu v Pragi, kjer so v tržaški fizikalni brigadi nastopili na ogromnem telovadnem stadionu pred več sto tisoč glavno množico. Po vrnitvi v domovino so se gojenci vkrcali na ladjado, ki jih je popeljala na enomesečno križarenje po Jadranskem morju, ki je gojencem služilo kot praktičen pouk. Tudi naslednje leto 1949 so mesec dni križarili vzdolž jadranske obale.

Enoletna ribiška šola je začela s poukom v šol. letu 1951/52. Učenci te šole se med šolskim letom teoretično in praktično pripravljajo za svoj bodoči poklic.

Danes so absolventi ribiške šole zaposleni kot kvalificirani ribiči pri ribiških podjetjih »Riba« in »Ribič«.

Pouk v obeh šolah je v slovenskem jeziku. Učni načrt je pa prilagojen tovrstnemu načrtu v ostalih naših pomorskih šolah.

IZPRIČAJMO NAŠO POSEST MORJA

Zgodovinska nujnost je, da svojo posest morja izpričamo. Ne smemo pozabiti, da si je služila Slovenija od pamtveka kruh s trgovanjem do morja in prek morja. Toda največji dobiček od tega je imel takrat tujec. Dolgo dobo, 24 let, od rapalske pogodbe do leta 1945, ni država stonila ničesar za upostavitve zveze Slovenije z morjem. In danes, ko smo srečni lastniki morja, se ne smemo več napajati s kontinentalno miselnostjo in smatrati morje zgolj kot predmet oddiha in zabave. Ni dovolj, da kot morski letovisčarji dnevno opazujemo to modro planjavo, da o morju pišemo, pojemo, da ga slikamo in filmamo. Tudi ni dovolj, da imamo pomorsko školo in da smo s tem že postali pomorski narod. Poleg čustvene razgibanosti moramo povezati z morjem tudi svoje materialne interese in potrebe, na morje moramo prenesti svoje gospodarsko izzivljanje. Zato moramo osnovati slovensko pomorstvo s slovenskimi ladjami in posadkami.

Zivimo v času velikega razvoja svetovnega gospodarstva. Glavni in največji posrednik tega je morje. Morje nudi gospodarskemu razvoju najcenejše pogoje, po morju je odprta pot do zveze s svetovnim gospodarstvom. Z morjem bomo, z ozirom na naravno bogastvo in lego naše države, lahko mnogo pomagali našemu gospodarskemu blagostanju ter splošnemu ugledu lastnega naroda in države.

Ob otvoritvi slovenskega gledališča v Kopru

Ob svečani otvoritvi prve predstave Gledališča Slovenskega Primorja v Kopru je njegov upravitelj tov. Oskar Venturini imel govor, ki ga prinašamo v celoti.

Petsto let bo skoro obhajala stavba, v kateri smo danes zbrani ob otvoritvi GLEDALIŠČA SLOVENSKEGA PRIMORJA s sedežem v Kopru. Petsto let smo morali čakati, da se tudi Slovencem ob Jadrano odpro vrata kulturnega hrama na lastni zemlji. Krvave vojne virove, revolucije jugoslovanskih narodov je bilo treba, da smo si Slovenci priborili pravico do kulturno-prosvetnega življenja. Čakali smo in dočkali. Dolga stoletja so nas z vsemi mogočimi sredstvi in načini raznarodovali, izseljevali in uničevali. Sistematično in umetno so uklanjali, preobraževali in izpreminjali prvenstveno nacionalni značaj naše obale. Prisilno so odkupovali in razlašali imetja naših pradedov in v zameno za naše, pristno slovensko, poizkušali potvarjati dejstvo in

narod o »tužni Istri«, ni zaman pričakoval »Velega Jože«! V enaki meri smo bili v napotje bivšim klerikalnim Habsburgovcem kakor smo bili pozneje italijanskim imperia- listom. Redki so narodi, ki se lahko ponašajo s tolikšno življenjsko silo kakor prav naš.

Vendar, najtežji del je za nami. Zmagala je naša življenjska sila. Se več: preobrazili smo del Evrope z ideologijo svobode, enakosti, pravice in bratstva.

Stavba, v kateri danes ob dokončni priključitvi k FLRJ odpiramo GLEDALIŠČE SLOVENSKEGA PRIMORJA, je bila grajena zgolj za »gornjih deset tisoč«, kakor pravimo. V Kopru konkretno je za nekaj plemiških družin. Delovno ljudstvo, oziroma meščani, v prvih stoletjih po ustanovitvi sploh niso imeli vstopa v stavbo. Šele pozneje je bil dovoljen vstop tudi nekaterim meščanom, vendar je bil za te izde-

fašistično Italijo, spremenjena v popolnoma neuporabno in zanemarjeno skladišče, obnovila in jo usposobila za njen namen. Zato smatramo za svojo dolžnost, da ob tem zgodovinskem datumu prvenstveno izrečemo priznanje in zahvalo OLO v Kopru. Vojaški upravi Jugoslovanske narodne armije in Okrajnemu komitetu ZK s tovarišem Beltramom na čelu, ki je pokazal izredno razumevanje in in nudil vso pomoč pri dosedanjih pripravljalnih delih.

Ob tem pomembnem datumu sta nas vodila misel in želja da se predstavimo z izvirnim slovenskim delom, ob katerem pogledamo v delo slovenske zgodovine.

Zato bomo stopili z Bratkom Kreftom za nekaj uric v dobo in razmere Linhart, začetnika slovenske dramatike, velikega revolucionarja in borca za slovenstvo, avtorja prvih slovenskih dramskih del »MATIČEK SE ŽENI« in »ZUPANOVA MICKA«. Vsa Linhartova dela preveča misel na slovensko ljudstvo. Zato odražajo vso ljubezen do »krajšine«, odpor in zasmehovanje gospodujočih krogov, borbo za lepše, pravičnejše življenje ljudstva. Linhart, ki je vsled svoje revolucionarnosti, svobodomiselnosti in ljubezni do slovenskega jezika ostal po ukazu tujih oblastnikov svojemu narodu domala neznan in katerega podoba so potvarjali vse do danes, izstopa šele sedaj, po osvoboditvi, v vsej veličini. Najlepše ga bomo predstavili, če ponovimo besede, ki jih je položil Kreft na usta velikega mecena slovenskih preporodcev, barona Zoisa:

»Ko bi vsem skupaj povedati mogel, koku sim nekoj srečen inu vesel. Jest mislim, da tuga večera oben ta pravi Kranjc ne bo pozabil. Al vejste, kaj se to pravi, krajnski theater gori postaviti? Dokler bo moj duh bister in dokler bo bilo moje krajnsku serce, kateriga sim po materbi erbal, toku dolgu bom z vami inu z vsemi Krajnci, kateri z delam svoju duželo gori povzdigniti očejo. Zakej lih nekoj je skuzi veselje, katero ste vi, moji predragi komedijanti, z vašo jegro Lublancem peravili, eno velku spoznanje v mene peršlu: de se spleča za krajšimo živeti, delati inu tudi terpetiti«

Želimo, da bi po današnji predstavi vse naše ljudstvo, ki mu je še v živem spominu ves sadizem, s katerim je tujec izganjal našo govorico iz šol, uradov in javnega življenja, sploh prevečala isti ponos in ljubezen, ki sta prevečala barona Zoisa pred več kakor 150 leti.

Gospodarske in kulturne potrebe prebivalcev občine Šmarje

V naši občini smo v letih po vojni že precej napravili za izboljšanje gospodarskega, kulturnega in socialnega stanja. O tem govorijo združni dom, nova šola, cesta Šmarje — Nova vas, cesta Križišča — Koštabona, mlin in oljarna, kulturni domovi v Novi vasi, Ravnem in Krkavcah, nova osemletka na Ravnem, vodovod v Padni, obnovljene Šmarje itd. Vsak dan bolj občutimo, kako nam še manjkajo razni objekti. Te bomo s pomočjo ljudske oblasti poskušali zgraditi čimprej. Nekaj od teh bi omenili v tem članku. O predlogih smo govorili na zborih volilcev, na sejah občinskega ljudskega odbora in razpravljali na sejah raznih komisij.

Razen vasi Padna, ki je dobila vodo, trpijo vse ostale vasi občine zaradi pomanjkanja vode v poletnem času. To je velika ovira pri delu. V občini je 4000 prebivalcev, 1800 goved in 939 prašičev, ki dnevno rabijo vodo. Če vzamemo, da nam vsako leto manjka voda samo tri mesece in da zamudi za dobavo vode vsaka izmed 1000 družin, ki jih ima občina, le po štiri ure dnevno, dobimo 4000 izgubljenih ur. Če bi te ure spremenili v produktivne delovne ure na polju, bi dobili precej milijonov vrednosti, ki jih z dobavljanjem vode lahko štejemo kot izgubo.

Vprašanje gradnje ceste s Križišča do Šmarji smo že lani imeli v razpravljanju na zborih volilcev. Pripravljen in odobren je bil tudi načrt. Ker okrajni LO v Kopru ni imel na razpolago dovolj finančnih sredstev, ni bil naš predlog upoštevan pri sprejemanju družbenega plana koprškega okraja za tekoče leto. V načrtu smo predvideli, da bo za zgraditev te ceste potrebnih 15.000.000 din. Upamo, da bo naš predlog odobren letos. Potrebo odobritve utemeljujemo s tem, da je še vedno nekaj hiš, ki morajo čakati na obnovo prav zaradi gradnje te ceste. To predvideva tudi načrt ureditve naše vasi. Gradnjo omenjene ceste so nam obljubljali že pod Avstrijo in nato pod Italijo. Sedaj pa kaže, da bomo prišli do nje s pomočjo naše ljudske oblasti.

Prebivalci vasi v dolini Dragonje želijo, da bi začeli z gradnjo ceste Križišče — Sečovelje — Babiči. To cesto so začeli graditi že Italijani in je bilo delo prekinjeno. Cesto bi uporabljali tako prebivalci tostran kot onstran Dragonje v Hr-

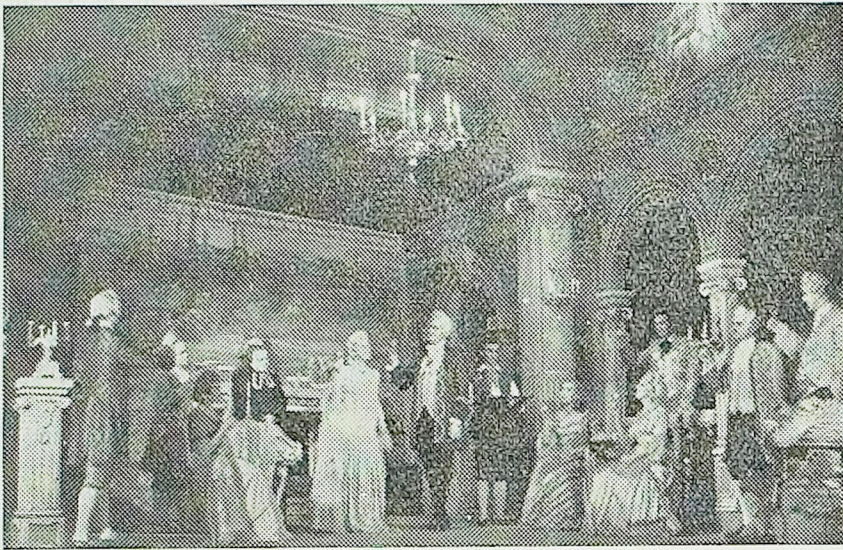
vatski Istri. Pomenila bi večji razvoj vinogradništva, sadjarstva in vrtnarstva, ker bi omenjene pridelke laže in hitreje spravili na trg. Dolina Dragonje je zelo rodovitna in nima primerne cestne izhodišča. Po sedanjem kolovozu me morejo voziti niti kmečki vozovi. Nova cesta bi prinesla koristi celo rudniku v Sečoveljah, saj so Italijani pri raziskovanju ugotovili, da ima dolina veliko premoga. Lahko bi začeli s kopanjem, kadar bi bila zgrajena cesta. Ta cesta bi služila tudi delu prebivalcev bujskega okraja, ker dnevno dovažajo žito v mlin na Križišču.

Z gradnjo te ceste je povezana tudi gradnja ceste na Brič. Ta je neodoljiva, če hočemo, da bo posestvo dobro uspevalo. Če hočemo danes z avtomobilom na Brič, moramo napraviti velikanski ovinek po cesti, ki pelje proti Bujam, od tam skozi Momjan na Brič.

Upamo, da bomo prihodnje leto začeli z gradnjo nižje gimnazije v Šmarjah. Sredstva za gradnjo so bila odobrena že letos, toda nismo mogli začeti v delom, ker nam je manjkala načrt.

Če preidemo na kulturne potrebe nekaterih vasi, moramo omeniti Koštabono, Puče in Gažon. V teh vaseh so začeli z živahno kulturno dejavnostjo. Ustanavljajo dramske družine, pevske zore, godbene odseke in folklorne skupine. Razmah kulturnega življenja jim ovirajo prostori — ker jih enostavno nimajo. Prebivalci Koštabone so že pripravili kamenje za gradnjo kulturnega doma. Mislimo, da bi bilo za gradnjo vsakega kulturnega doma potrebnih 5.000.000 din investicij. Ko bodo na okraju v Kopru odločali o denarju za kulturne namene, naj ne pozabijo na te tri vasi.

Za zaključek naj povemo nekaj besed o neizkoriščenem poslopju hleva bivše kmečke delovne zadruge. Škoda je, da taka lepa stavba stoji prazna! Ljudje menijo, da bi jo preuredili v tovarno za izdelovanje posameznih delov za radioaparate. Lahko bi ta tovarna postala nekaka podružnica ali delavnica tovarne radio-aparatov v Sežani. S tem bi tudi rešili vprašanje zaposlitve žena, ki jih je pri nas dovolj. Nekateri pa menijo, da bi postavili v tej stavbi tovarno za izdelovanje paradižnikovih konzerv. Naj bo že karkoli, vprašanje zahteva nujne rešitve. To naj upoštevajo tako na okraju v Kopru kot na občini v Šmarjah.

ustvarjati videz njihove pripadnosti in lastniške pravice do te zemlje z raznimi tujimi imeni, slogi, simboli, levi in volkuljami.

Vendar, kljub vsej rafiniranosti, kljub vsem reformam, dekretom in nasilju se jim to ni posrečilo. Ubije se lahko posameznik, uniči spomenik, poruši poslopje, zapre šola, spremeni obliko, toda narod in zemlja ostaneta, ker sta neuničljiva. Njunega pečata pristnosti se ne da izbrisati. Najboljši dokaz za to trditve nam je sedanjost. Ni še minilo od osvoboditve deset let, pa že preveča naša obalna mesta duh pristnosti, duh narodnosti, ki jim pripada. Vse, kar je bilo umetno in nasilno preseljeno na to ozemlje, odmirala ali se vrača, odkoder je prišlo. Ostaja le rodno, zdravo, pristno. In to je naše, slovensko! In temu našemu, zdravemu, čeprav okleščanemu deblu primorskih Slovencev bo glavna naloga novega gledališča, nuditi vso strokovno, moralno in materialno pomoč ob nastajanju novih kulturnih zarodkov.

Če je komu kaj doprinesla narodno-osvobodilna vojna in revolucija jugoslovanskih narodov, v kateri je od vsega početka aktivno sodelovala naša Primorska, je nedvomno največ doprinesla prav nam Istranom. Saj je tudi razumljivo, da je bila med prvimi, ki se je dvignila v odločilni spopad. Ni zaman pel naš

lan poseben vhod s posebnim stopniščem, ki je vodilo v četrto nadstropje, tako da niso mogli priti v stik s »plemenitaši«.

Danes je gledališče naše. Za Slovence kakor za Italijane! Za naše ribiče, kmete, delavce in intelektualce. Medtem ko so prejšnji oblastniki ljudstvu zapirali vrata kulture, jih odpira ljudska oblast na stečaj, v stremljenju, da ga tudi kulturno dvigne do najvišje stopnje.

Leta 1949 je ljudska oblast stavbo, ki je bila pod zadnjim okupatorjem,

Jesen je potrkala na duri in kmalu bo tudi zima pri nas. Kmetje so pospravili v kleti že vse pridelke in mošt je v sodih zavrel. Po poljih se že oglašajo orači in kmetje pridno vozijo domov listje in seno, ki so ga imeli na kopah. Kmalu se bodo začeli pustiti večeri z zavijanjem burje ali enakomernim kapljanjem dežja po strehi. Začeli se bodo tudi lepi večeri okoli ognjišč, ko bodo naši očanci pripovedovali vnukom, kako je bilo nekoč, ko so strahovi strašili po križiščih in volkodlaki pili ljudem kri.

Ded se bo ob bokalu vina ves razživel in z njimi bodo zaživele pravljice, narodne pesmi, bistroumni pregovori in reki. Prišel bo božič z belim kozuhom in na ognjišče bodo kmetje postavili čok, ki bo gorel do Treh kraljev, pod mizo pa bodo djali pest senna, da bo bog blagoslovil prihodnjo letino. Zvečer bodo prišli sosede, ki imajo že »šparger-te« in bodo posedli okrog čoka in pili ter popevali. Ko bo družina večerjela, bodo tudi na čok zlili kozarec vina in mu ponudili jedil in sami ne bodo vedeli zakaj — ker je pač taka navada, ker so tako delali dedje, njihovi pradedje in tako daleč nazaj v čase, ko so prvi Slovenci prišli še kot pogani tu k morju. To bo zimski večer v domu preprostega istrskega Slovenca na vasi.

Človek bi mislil, da naš kmet živi preprosto, materialno življenje. Pa ni tako. Če smo videli našega kmeta sključenega pod pergolo, si nismo mislili, da prebiva v njem toliko duhovnega bogastva, toliko narodne zavesti, ki ga je v teh dneh po več kot tisoč letih osvobodila. On bo zaživel zvečer na vasi, v gostilni ali na zidu in tam nam bo odkril svoje bogato in plemenito srce, ven-

Pogovor ob kmečkem ognjišču

dar samo, če ga bomo spoštovali, cenili in razumeli.

Na tej zemlji živijo rodovi slovenskih kmetov že tisoč in več let. Ohranili so svoje ime in svojo preprosto kmečko zavest, ki jim je skozi ostala, da so ohranili svoj rod po nešteti ropanjih in požarih. Imena kot Gojina, Marinac, Pribec, Jurko izhajajo že iz desetega stoletja in vendar so se ohranila do danes. S temi in drugimi rodovi, so se ohranile narodne pesmi, običaji, pravljice in reki in slovensko bistvo tega dela Istre. Pa so prišli v Istro Čiči, Furlani, Nemci, Uskoki in se niso vsi poitalijančili, pač pa poslovenili. Slovenstvo Istre se kaže v načinu gospodarjenja, ljudskem pripovedništvu in pesništvu, običajih in navadah, načinu oblačenja in drugem.

Rad bi nanizal kakšen drobec tega duhovnega bogastva naših ljudi, pa vem, da bi bilo treba dosti prostora in tudi zmogel ne bi. Vtisnilo pa so se mi v spomin zgodbe in pesmi Barba Vanča iz Sv. Petra oziroma Raven pa Petrušiča iz Nove vasi. Navedel bom pesem, ki jo še danes poje Barba Vanič.

Oj solata, grandičel!
Daj ti majka sojo hčer;
vselen si jo hvalila,
da ti je brumna bivala:
zjutrej zgudej ustajala,
na fontanco tekala,
bele roke umivala,
bršeljak zalivala.

Bršeljak se zeleni,
mlad junak se veseli!
Veseli se junačin
le ti brumni pupci
za ta pisan fačolič.

Ku ti ga ni dala,
pa ti ga bo dala
toja lepa mlada! Juhu! Juhu!

Pa je še mnogo inačic slovenskih narodnih pesmi in vse so lepe in vredne, da bi jih omenil. Prav tako lepi in duhoviti in polni življenjske modrosti so tudi reki. Mnogo jih je, kajti človek je že po rojstvu po svoje modrijan in kmet, ki se mora trdo boriti na svoji zemlji, da kaj stisne iz nje, črpa svojo življenjsko modrost iz pregovorov, ki jih je slisal od svojih staršev in jih bo prenesel na svoje sinove. Samo nekaj naj vam dam za zgled:

U dobre njive je grana. Ta, ki piše, gre iz hiše. Tudi iz slabe čenice duber hrah. Ženska dota je moška znota. Ta, ki ima botra, dobi tudi kolač. Ta, ki ni za kraja, ta ni niti za deka. Ano janje superbo niti svoje matere na ziza ano janje punižno pa tude dve.

Pa še nekaj rekov: Čist od vsega. Se matra za pestet dušo. Je uboh, de ima u hiše, kur pred hišo. An trebeh vina. Ko pride od juga, zmuči za dva pluga, ko pride od severa je dež od burje, ku pride z murja, bo temporal. Sveti Ivan ferma čok, Sveti Peter ga podtakne, Sveti Urh ga zagori. »Sonce«.

Lahko bi govoril še o nošah, o

poročnih in drugih običajih, a je treba druge prilike za to. Če vzamemo na primer ljudske noše iz šavrinskega dela Istre, bomo ugotovili, da se delijo na dve vrsti, in sicer na tiste severno od Kopra, ki so podobne slovenskim narodnim nošam iz Trsta, in noše južno od Kopra do izliva Rokave, oziroma ki zajamejo tudi del hrvatskega dela Istre. Zadnje so bolj preproste. V njih prevladuje bela barva in preprosta izdelava, kar izvira predvsem iz načina življenja in tudi drugih faktorjev.

Na kratko bi rad nanizal še nekaj lepih in izvirnih slovenskih izrazov, ki so še zdaj v uporabi v pogovornem jeziku in kažejo, da lahko tudi naš dialekt doprinese nekaj k zakladnici slovenskega jezika: Stisk-stiskalnica, bržina-breg, protice-šibje, lovenca-jočni razor, srčnakoruzno steblo, jugna-dvorišče-plešiče, lesa-ograj, kopilja-majhna kopa, pletenje ali žoja-peča-poročno pokrivalo, trta-vezilo za jarem, draga-dračje, tršen-trsat, zora-zarja, voj-vodnik, kolenčič-otrok nako-lencič, jutrnja-obhod polj po poroki, przeba-prehlađ, boženska-božjak, povasaj ali povasnica-vaški klepe-tač ali klepetulja, klada-zasramovalni zapor, itd.

Vse, kar sem navedel, so bili majhni in neopolni drobič, a vendar so prav ti in podrobni drobiči važni za našo narodno zgodovino in prav na podlagi teh se je ohranilo bistvo slovenstva v Istri in, da je danes ta zemlja svobodna je za-sluga in sicer največja zasluga prav slovenskih kmetov v Istri, ki so ohranili svoje narodno bistvo in ga potrdili pred desetimi leti v zmagovitih osvobodilni vojni.

Humbert Pribac

»OPREMA«

Industrija lesnih proizvodov

MARIBOR

PARTIZANSKA C. 15

POZDRAVLJA NAŠE LJUDSTVO NOVOPRIKLJUČENIH KRAJEV IN MU ŽELI SREČNO SOŽITJE V NAŠI SOCIALISTIČNI DOMOVINI JUGOSLAVIJI

21. seja OLO Koper

Okrog 570 milijonov novih investicij

Okrajni ljudski odbor Koper je imel prejšnji petek svojo 21. seja. Najprej je potrdil mandate Andreja Komljanca in Riccarda Giacuzzza za zbor proizvajalcev, ki sta bila izvoljena na dodatnih volitvah v 17. in 18. volilni enoti v Izoli in Piranu.

Enoglasno je OLO sprejel odlok o obveznem obiskovanju analfabet-skih tečajev od 17. do 25. leta, ki jih bo letos organiziral svet za prosveto. Nadalje je bil na dnevnem redu odlok o kategorizaciji stanovanj. Po daljši razpravi so odborniki odlok sprejeli, vendar bo odloku sledil pravilnik, ki bo razjasnil oziroma dopolnil stvari, ki niso dovolj jasno določene v odloku samem.

Na predlog gospodarskega sveta je OLO nadalje znižal davke iz obrtniške dejavnosti. V razpravi o tem odloku so se odborniki zavzemali, da bi morala biti davčna osnova natančneje določena, ker na ta način bi bilo tudi obdavčenje pravičnejše.

OLO je nadalje prešel k razpravi o nadaljnjih letošnjih investicijskih kreditih v znesku 569 milijonov dinarjev. Investicije so predvidene v letošnjem in delno tudi za prihodnje leto. Najprej so razpravljali o 17 milijonih za opremo piranske plinarne, ki naj bi izdelovala asfaltno smolo. Odborniki so predlog osvojili kakor tudi predlog za 6 milijonov za izučitev potrebnih ljudi za novo steklaro v Piranu. Govorili so tudi o steklarni sami, ki naj bi po predlogu izdelovala le okrasno steklo, medtem ko so nekateri odborniki predlagali, naj bi steklaro izdelovala tudi potrebno posodo za konzerviranje.

Lepa spominska svečanost pri Sv. Vidu nad Cerknico

Kako se svojci padlih in nič manj drugi ljudje spominjajo teh žrtev, so pokazali v nedeljo 24. oktobra. Okrog spomenika se je zbralo veliko ljudi, ki so najprej poslušali spominski govor republiškega poslanca Matevža Haceta, ki je poudaril, da vključitveno vzgajanje k pokorščini slovenski narod le ni klonil. V težkih dneh narodnoosvobodilne borbe je narod s krvjo zapisal najslavnejše strani svoje zgodovine.

Posebno ganljiv je bil prizor, ko sta pred spomenik stopila 72-letna Neža Pirman, kateri so Italijani ubili štiri sinove, in najmlajši pionir Ivan Intihar iz Osredka, ter odkrila plošči. Bridka misel, ki jo občuti ta trenutek uboga stara žena, kako občuti pionir, ki so mu Italijani ubili očeta se preden ga je poznal. Ta prizor je skalil oči navzočim, ki so z zadržanimi vzdihmi nemo opazovali spomenik. Zastopniki množičnih organizacij so nato položili pred spomenik mnogo vencev. K lepemu sporedu so pripomogli domači fantje, ki so zapeli žalostinko in nekaj borbenih in narodnih pesmi. Pionirji pa so se spominu padlih oddolžili z recitacijami.

Prebivalci so sprejeli spomenik v varstvo in bodo poskrbeli, da bodo ves prostor okoli njega lepo uredili. S. S.

zervno industrijo, ker steklene posode manjka.

Za novo telefonsko centralo, ki bo vezala ves koprski okraj, so odborniki sprejeli predlog za predjem tovarni Iskra v znesku 30 milijonov. Telefonska centrala bo stala 67 milijonov dinarjev in 38.000 dolarjev. Mehanotehna v Izoli se je od začetne obrtne delavnice razvila v pomemben industrijski obrat. Glede na velike možnosti razvoja, ki ga ta tovarna ima, so ji odobrili nadaljnjih 149 milijonov din investicij. Tovarna se bo tako razširila, da bo zaposlila okrog 400 delavcev.

Za poskuse za famno bobrov v Rižanski dolini so odborniki odobrili manjšo vsoto, namesto predvidene investicije 12 milijonov, ker so po mnenju dr. Kovačiča prej potrebni poskusi, če bo bobrom odgovarjal teren in klima. Če se bo poskus obnesel, bodo odobrili nadaljnjih 12 milijonov.

Tovariša Jaka Avšič in Tomo Brejc pri otvoritvi električne luči v Novakih pri Cerknem

V soboto so v Partizanski vasi Novakih pri Cerknem z veliko slavnostjo prižgali novonapeljano luč. Slavnosti so se udeležili zastopniki okrajja Tolmin, občine Cerkno, tovariša Jaka Avšič in Tomo Brejc ter veliko število ljudi.

Dve leti napornega dela in premagovanja težav, zlasti finančnih je bilo treba prej, kot je bilo delo dokončano. Zgradili so 8 km daljnovoča, 18 km omrežja nizke napetosti in dve premenjevalni postaji. Tako so omogočili tudi raztresenim samotnim kmetijam, da so dobile luč. Vaščani so sami zbrali 200 drogov, opravili vsa težaka dela in zvozili potrebni gradbeni material za premenjevalni postaji. Najeli so dva milijona denarne pomoči, ki jo bodo poravnali po kmetijski zadruzi. Znatno pomoč so dali: okrajja Tolmin in Kranj ter občinski LO Cerkno. Zelo prav je prišla tudi republiška pomoč.

Požrtvovalnost vaškega elektrificijskega odbora, prispevek vaščanov, tehničnega vodstva in delav-

nje investicije. Tovarna Lama v Dekanih bo dobila nove stroje za 12 milijonov vrednosti. Tudi Gradbenik iz Izole bo kupil nov stroj za 2 milijona in pol. Slovenija linije, ki so jo preimenovali v Splošno plovbo s sedežem v Kopru pa bo nabavila novi dve ladji: prva bo imela 10.500 ton in druga 1312 ton. Za te nabave je OLO odobril 108 milijonov investicij. Za 21 nadaljnjih milijonov pa bodo še tri manjše ladje za obalno plovbo ter za 6 milijonov nov stroj za Labor.

V Portorožu bodo obnovili vzrejo ostrig. Za to bodo potrebovali 6 milijonov in pol. Vinu so odobrili 8 milijonov investicij za nove naprave.

V Kopru bodo postavili veliko delavnico za popravila motornih koles. Za to delavnico bo poskrbela oprema tovarna Mercedes-Benz, podjetje Autocommerce pa bo uredilo ostalo. Za to ureditev mu je OLO odobril 40 milijonov investicijskega kredita.

Za nadaljnja regulacijska dela na Karlonji pa je OLO odobril še 10 milijonov din, za novo letališče pri Kopru pa je odobril 7 milijonov dinarjev.

cev je pripomogla, da je bila elektrifikacija prej zaključena. Več kot 115 kmečkih gospodarstev je za vedno vrlo staro šaro smrdljive petrolejke in karbidovke. Vaščani so ob otvoritvi dejali: »To je naš prvi večji povojni uspeh. Škoda, da trenutno ne bomo mogli uporabljati elektrike še za pogon strojev«.

Še so vasi na Cerkljanskem, kjer prebivalci komaj čakajo, da bo tudi njim zasvetila luč. To so izrazito partizanske vasi: Krnice, Masore, Šeorelje, Cerkljanski vrh in druge. Tudi v teh vaseh bi prebivalci radi dali na razpolago delo in potrebni les. Nujno bi bilo tem prebivalcem nuditi več materialne in moralne pomoči, saj so med NOB dale vse: hrano in poslopja, ki jih je okupator do tal požgal. Prav bi bilo, če bi odgovorni organi bodočih komun na Tolminskem vzeli elektrifikacijo teh vasi kot eno prvih in najvažnejših nalog v letu 1955.

Vp.

Naša želja . . . Glas iz Komna

Približno mesec dni je minilo, kar smo brali v Slovenskem Jadranu razpored dela Gledališča Slovenskega Primorja. Natisnjena so bila imena krajev, kjer bo gledališče gostovalo, odnosno kjer bo imelo prebivalstvo srečo ublažiti žejno po resnično lepi odrski kulturi. Zadnja številka »Jadrana« od 22. oktobra pa je objavila že datume, ure začetka in kraje, kjer bodo gostovanja. Niti v prvi, niti v drugi objavi ni omenjen Komen, kar nas je neprijetno zadelo. Ob prvi objavi je kazalo, da CSP gostuje le v krajih, ki imajo železniško zvezo. Takrat smo rekli v Komnu: »Nimamo železnice, slabe prometne zveze, pri nas štrlije v zrak razvaline — spomenik nacističnega požigalca« — kako v tak kraj predstave CSP?!

Druga objava točnega razporeda

gostovanj pa nas prepriča, da ni tako! Le pogledjmo: Gledališče Slovenskega Primorja bo gostovalo v Kobariču 2 dni, v Idriji 2 dni. Prav je! Potrebni so lepe igre v Kobariču in v Idriji. Kraja sta prometno precej odrezana in je tudi za njih lepa gledališka predstava izreden kulturni dogodek. Moramo pa postaviti vprašanje, zakaj je Komen potisnjen v stran. Res nimamo železnice, niti prvovrstnih cest in ne posebnih avtobusov. Nekaj pa imamo: Ljubzen in razumevanje za lepo slovensko igro, za našo odrsko besedo! Ob gostovanjih gledališča iz Postojne in Trsta je bila udeležba nad vse zadovoljiva, tudi Koper bo pri nas zadovoljen, če bo le uslišal naš glas: Gledališče Slovenskega Primorja prosimo, da nas obišče s »Krajskimi komedijanti.« Zelo bomo hvaležni.

VOLIVCI TOLMINA o komunalnih zadevah

Ljudski odbor mestne občine Tolmin je izdelal regulacijski načrt. O tem so razpravljali na zadnjem zboru volilcev, kjer je predsednik MLO tovariš Rutar obširno poročal o načrtu. V razpravi so volilci prikazali težave na področju vzgoje, higienske ureditve mesta in športnih potrebah mesta.

Zelo pereče je vprašanje gradnje večjega poslopja gimnazije, ker je število učencev iz leta v leto večje. Lani so na gimnaziji poučevali v osmih oddelkih, letos pa že na enajstih oddelkih. Vsi oddelki so številčno preveč zasedeni, saj imajo nekateri nad 40 učencev, kar presega moči učnega osebja. Prvi razred je moral iskati prostora v poslopju osnovne šole.

Dobro je urejen Dijaški dom, ki bi lahko sprejel še večje število učencev. Ker predvidevajo, da se bo v Tolminu razvila industrija, bo Dijaški dom lahko sprejel še več učencev. Bodočo šolo bo treba urediti tako, da bo mladini nudila dovolj podlage za nadaljevanje študija na višjih šolah. Izobrazba ne bo smela biti tako enostranska, kot je na tolminskem učiteljskem. Gimnazijo bo treba urediti tako, da bo popolna. S tem bodo lahko študirali doma tudi dijaki, katerih starši ne bi zmogli stroškov za vzdrževanje otrok izven okrajja. Regulacijski načrt predvideva gradnjo take stavbe. Za gradnjo se zanima LOMO in ostali odgovorni forumi. Volilci so predloženi načrt v celoti odobrili in priporočili naj poskrbi za čimprejšnji začetek gradnje.

Razglas LO občine Koper-okolica

Prebivalstvo ozemlja, ki prehaja na podlagi sporazuma z dne 5. oktobra 1954 pod jugoslovansko civilno upravo, obveščamo:

1. Celotno priključeno ozemlje se vključuje v občino Koper-okolica, s sedežem v Kopru.

2. Starši šoloobveznih otrok obveščamo, da bo danes jutraj vpisovanje otrok v šole. Vpisovanje bo v istih šolah, katere so otroci obiskovali do sedaj.

Kot šoloobvezni otroci veljajo vsi otroci od 7. do dovršenega 14. leta starosti.

3. Prihodnje dni bo začasen popis prebivalstva priključenega ozemlja.

4. Opozarjamo, da mora ostati premoženje oseb, ki so se pred priključitvijo izselile, nedotaknjeno. Raznašanje tega premoženja je najstrožje prepovedano in kaznivo. Prav tako je prepovedano samovoljno vseljevanje v zapuščene stavbe in sploh kakršnokoli okoriščanje s tem premoženjem.

5. V nujnih primerih se prebivalstvo lahko obrača za prvo zdravniško pomoč na sektorsko ambulanto v Skofljah ali na civilno bolnico v Kopru.

6. Ostala pojasnila bodo dajale uradne komisije na terenu.

Predsednik:
Ernest Vatovec i. r.

Že obstoječi dobri pogoji in začetno delo pričajo, da bodo v Tolminu uspeli urediti to neodložljivo vprašanje. Mnenja smo, da bodo za to našli polno razumevanje ter finančno in moralno pomoč od strani odgovornih za kulturo in prosveto. Kjer so še sledovi 25-letnega vladanja in ukazovanja tujcev, je treba podpreti težnje ljudstva.

Mesto Tolmin, ki je bilo že pred vojno gospodarsko in kulturno središče Gornjega Posočja, bo preurejeno še bolj privlačevalo tujce in turiste. PV.

Cirilu Kobalu v spomin

Delovni kolektiv avtopodjetja »Slavnik« v Kopru se je poslovil od svojega člana, zavednega delavca CIRILA KOBALA, ki je umrl 25. t. m. v vipavski bolnici.

Ciril Kobal je bil zaveden Slovenec že od mladih nog, zato je tudi moral v času italijanske okupacije Primorske zapustiti svoj dom in iskati kruh po svetu. Povsod, kjer je bil, se je boril za pravice delavskega razreda in za dobrobit svojega naroda.

S svojimi nasveti in strokovnim znanjem je pomagal svojim sodelavcem v ladjedelnici v Trzinu, vso svojo pomoč je nudil organizaciji narodnoosvobodilnega gibanja in zato ga je sovražnik poslal v nemško koncentracijsko taborišče. Po osvoboditvi je krepko prijel za delo ter po svojih močeh pomagal za čimprejšnjo izgraditve naše socialistične domovine. Njegovi delovni tovariši pri podjetju »Slavnik« v Kopru se ga s hvaležnostjo spominjajo, saj jim je pomagal pri delu in upravljanju. Zaradi njegove sposobnosti in požrtvovalnosti so ga tudi izvolili za predsednika upravnega odbora. Njegova dela in pomoči ne bodo nikoli pozabili in želijo, da bi mu bila lahka slovenska zemlja, ki jo je tako ljubil.

POZDRAVLJAMO VSE KMETOVALCE - ZADRUŽNIKE IN OSTALO PREBIVALSTVO SLOVENSKE ISTRE TER ČESTITAMO OB PRIKLJUČITVI K JUGOSLAVIJI

ZADRUŽNO TRGOVSKO PODJETJE

„ORAC“

MARIBOR

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR
OKRAJNI KOMITE ZKS
OKRAJNI ODBOR SZDL
OKRAJNI ODBOR ZB
OKRAJNI ODBOR LMS

NOVA GORICA

ČESTITAJO VSEMU OBMORSKEMU LJUDSTVU OB PRIKLJUČITVI K NAŠI DOMOVINI
NAJ ŽIVIMO SLOVENSKI PRIMORSKI KRAJI V SOCIALISTIČNI JUGOSLAVIJI!

Trgovska in gostinska zbornica
ter obrtna zbornica - Nova Gorica

POZDRAVLJATA PREBIVALCE NOVO-PRIKLJUČENIH KRAJEV K SOCIALISTIČNI DOMOVINI.

NAJ ŽIVI BRATSTVO IN ENOTNOST NASIH NARODOV!

Nogometno prvenstvo Primorske

V nedeljo je bila odigrana na športnem igrišču Tabor v Sežani prvenstvena nogometna tekma med mladinsko enajstoro iz Ajdovščine in Sežane, ki se je zaključila z rezultatom 3:2 v korist gostov.

Takoj ob začetku so gostje pokazali boljše sposobnosti in tehnično kot domačini, ki so se sicer po žrtvovalno borili. Hiter tempo igre je gostom rodil prvi gol nakar so domačini izenačili. Kmalu nato so ponovno prišli v vodstvo gostje, vendar je domačinom uspelo izenačiti. Tik pred zaključkom tekme je enajstoro iz Ajdovščine dosegla še tretji gol in tako postavila končni rezultat, ki je vsekakor realen, saj so gostje zasluženo zmagali.

Takoj po tej tekmi se je začela glavna tekma med I. moštvo iz Ajdovščine in Sežane, ki se je zaključila z rezultatom 2:1 v korist domačinov.

Začetni udarec so imeli domačini in so takoj ogrozili nasprotnikova vrata, vendar so gostje prvi dosegli gol. Jasno, da je ta vplival na domače, kot mrzel tuš. Uredili so pa kljub temu svoje vrste in dokaj hitro izenačili.

Do zmagovitega gola je prišlo v 40. minuti drugega polčasa, ko je bil uspešen Penko, ki je iz »kotla« porinil žogo v mrežo z glavo.

ZELEZNICAR IN KRIM NAPREDUJETA

Lepa zmaga Izole

V republiškem prvenstvu ni bilo večjih presenečenj v šestem kolu. Povsod so zmagali favoriti. Proti pričakovanju je prišla le visoka zmaga Izole, katere je na svojem igrišču odločilo goriškega Branika z 4:0. Piran je pričakovano zapustil stadion Železničarja poražen z 4:1. Z enakim rezultatom je koprška Aurora izgubila v Ljubljani proti Grafičarju. Postojna je tudi v Kranju premagala Korotana, edinega še brez točke v lestvici. Tekma med Slovanom in Krimom je končala z tesno zmago Krima z 2:1.

Po šestem kolu je lestvica takole: Železničar in Krim 11 točk, Grafičar 9, Izola 7, Aurora 6, Postojna in Slovan 4, Branik in Piran 2, Korotan 0.

DELITEV DOBIČKA IZ SVETOVNEGA NOGOMETNEGA PRVENSTVA

Švicarska nogometna zveza je te dni podala obračun izdatkov in dohodkov letošnjega svetovnega nogometnega prvenstva. Čistega dobička je kar dva in pol milijona švicarskih frankov ali 170 milijonov dinarjev.

MEDNARODNA NOGOMETNA SREČANJA

Prejšnji teden je bil poln mednarodnih nogometnih srečanj na vseh evropskih igriščih. Najbolj pričakovano je bilo gostovanje Črne zvezde, ki je v Sofiji igrala proti bolgarskemu prvaku ODNA. Tekma je končala neodločeno 2:2, čeprav je Črna zvezda vodila še šest minut pred koncem z 2:0. Beograjska reprezentanca je zmagala proti moštvi Turčije, ki se je prejšnjo nedeljo sestalo z Jugoslavijo s 4:3. Madžarska je igrala 4:1 z Češkoslovaško, Belgija je premagala Nizozemsko z rezultatom 4:3, Bolgarija pa Vzhodno Nemčijo s 3:1.

Bujsko 'gledališče' v Kopru

Po tvoritveni predstavi Gledališča za Slovensko Primorje se je v sredo zvečer predstavilo koprskemu občinstvu novoustanovljeno poklicno okrajno gledališče iz Buj z dramo Milana Ogrizovića Hasanaginica. Gledališče, ki je že prej obstajalo kot skupina pri prosvetnem društvu A. Balić je s svojim izvajanjem navdušilo koprsko občinstvo.

Dramo je režiral kot gost Ante Jelaska, član splitskega gledališča, gledališko skupino je v Kopru vodil Niko Fagiani, režiser in tajnik gledališča.

Podrobneje bomo poročali v naslednji številki.

Sodnik Marušić je svojo nalogo dobro opravil. Sto tekmo se je zaključilo jesensko prvenstvo, tako, da nadaljevanje drugega dela bo sledilo šele prihodnjega marca.

Po predhodnem sporazumu je bil v prvem delu igre odrejen enominutni molk v spomin tov. Komavilja Robija, aktivnega člana SD Ajdovščina, ki je podlegel kruti bolezni.

Domačini so nastopili v naslednji običajni formaciji: Metljak, Frančević, Hren, Kocijan, Lazar, Štolf, Zvab, Čok, Kranjec, Planinšek in Penko.

Od gostov se je po žrtvovalna izkazala ožja obramba, dočim so domačini imeli moč v halftih.

Mednarodni šahovski turnir v Beogradu

BRONSTEIN IN PETROSIAN VODITA

V Beogradu je začel mednarodni šahovski turnir ob priliki proslav desete obletnice osvoboditve jugoslovanske prestonice. Na turnirju sodelujejo najboljši šahovski mojstri, med njimi tudi Rusa Bronstein in Petrosjan ter Madžar Barcza. Že po prvih štirih kolih se je stanje razčistilo tako, da so vsi vele mojstri, razen Pirca, v gornjem delu lestvice. Vodita Rusa Petrosjan in Bronstein s 3,5 točke, nato sledijo Gligorič in drugi z 3 točkami. Pirc je v dolnji polovici s samo 1,5 točke.

Glavni favoriti za končno osvojitve pokala mesta Beograda so Bronstein, Petrosjan, Gligorič in Barcza.

Svetovno prvenstvo v košarki

Jugoslaviji nešportno prezrli doseženo zmago nad Urugvajem

Prejšnji teden je v Rio de Janeiru začelo svetovno prvenstvo v košarki, na katerem nastopa dvanajst držav razdeljenih v štiri skupine. Jugoslavija igra v skupini C skupaj z Urugvajem in Francijo. Naša pektorica je v prvi tekmi srečala Urugvajem in v dokaj razburjivi, napeti in tehnično zelo dovršeni igri premagala nasprotnika za koš razlike. Ko so vsi, gledalci in igralci, zapuščali igrišče, je uradni zapisnikar obvestil, da Jugoslavija ni zmagala temveč samo izenačila. Kapetan Jugoslovancev je protestiral, toda zaman. Tekmo so morali na-

daljevati. V podaljšku so Urugvajci z dvema hitrima kombinacijama uspeli realizirati dva koša in zmagati. Proti tej nezakoniti in od publike izžvežgali zmagi Urugvaja je vodstvo naše ekipe vložilo protest pri mednarodnem odboru. Ta, ne bodi len, je protest zavrnil, ker ga je podpisal vodja jugoslovanske skupine, ne pa kapetan moštva.

S to nešportno gesto mednarodnega odbora smo takoj bili izločeni iz finalnega tekmovanja najboljših in se bomo morali zadovoljiti le z tolažilnim tekmovanjem. Sicer je naša reprezentanca po naporni tekmi z Urugvajem drugega dne izgubila srečanje s Francijo z rezultatom 67:60 in tako pokvarila dober vtis, ki ga je zapustila pri publiku prejšnji dan.

V ostalih skupinah so se za gotovo uvrstili v finalno tekmovanje Brazilija, Filipini, ZDA, Kitajska, Francija in Urugvaj. V tolažilnem tekmovanju bodo sodelovali Jugoslavija, Peru ali Kanada, Paragvaj, Izrael ali Čile.

Barba Vane pravi...

statuta. Povsod delo izdaja inojstra. Lahko rečem, da so po nekaj naredili skoraj že po vseh točkah Posebnega statuta. Le zadnji odstavek tretje točke je ostal še nedolžen. Ta odstavek namreč govori in določa, da bodo kaznovani vsi tisti, ki bodo podžigali nacionalno in rasno mržnjo. Tako je torej stanje in to jim jaz, Vane, hudo zamerim. Če smo že mi pripravljeni pozabiti, kolikor pač lahko pozabimo, vse tisto, kar je bilo, ni dobro, da nas s takimi dejanji na to znova spominjajo. Če hočemo, da res postanemo dobri sosede. Drugače bomo spet zaorali!

Lahko si torej mislite, da nisem bil nič kaj zadovoljen z obiskom na oni strani. Ko pa nisem mogel priti niti do cigaret, ker so jih italijanski gostje v Trstu pokupili do zadnje škatle in se založili za nekaj mesecev ter na razliko cen zaslužili za potne stroške, sem se podvzval nazaj na našo stran.

V Kopru sem zvedel, da so nas obiskali letiči krožniki in moram, če hočem biti aktualen, seveda spregovoriti tudi nekaj o tem. Sicer se ne mislim spuščati v strokovno razpravljanje o tem pojavu, ker so že drugi poskrbeli, da je zmede več kot dovolj, in sem potem takem lahko zadovoljen. Zato ne pričakujte senzacij, ker res ne morem svojih bralcev razočarati z ugotovitvijo, da sem razkril skrivnost, o kateri so napisali tisoče člankov in na desetine knjig z namenom, da postane še bolj skrivnostna.

Čeprav so krožniki zelo uporaben predmet, doslej niso bili znani pri nas kot prevoznostno sredstvo. V vsakodnevem, drobnem življenju jih uporabljamo pri jedi, včasih pa tudi pri reševanju bolj perečih družinskih vprašanj. Takrat se ponavadi konča

RADIO KOPER

valovna dolžina 254,6 m
S 1. novembrom 1954 bo Radio Koper uvedel nov zimski razpored oddaj. V tem razporedu opozarja zlasti na spremembe urnika poročil.

SLOVENSKA POROČILA: vsak dan, razen nedelje, ob 6.30, 7.45, 13.30, 14.30, 19.30, 23.20.

HRVATSKA POROČILA: vsak dan ob 20. uri.

Ob nedeljah bo ostal razpored poročil neizmenjen. Sprememba bo le v jutranji oddaji, ko bodo slovenska poročila samo ob 8.00, italijanska pa ob 7.15. Oddaje v slovenskem jeziku bodo s 1. novembrom razporejene takole: vsak dan, razen nedelje, bo ob 7.00 jutranja oddaja, v kateri bo objavljen jutranji koledar, in ob 7.30 »Nasveti za gospodinjke«.

STALNE ODDAJE:

Ob delavnikih: 6.00—6.30 oddaja v italijanski; 6.30—8.00 oddaja v slovenski; 11.00—12.00 oddaja v slovenski (samo ob torkih); 11.00—12.00 oddaja v hrvaški (samo ob petkih); 11.00—13.30 oddaja v italijanski; 13.30—17.00 oddaja v slovenski; 17.00—19.15 oddaja v italijanski; 19.15—22.00 oddaja v hrvaški (razen torka in sobote); 22.00—23.00 oddaja v italijanski; 23.20—23.30 oddaja v slovenski. — Ob torkih od 20.00 do 23.00 trojezična oddaja; 23.30 Zaključek večerne oddaje.

Ob nedeljah: 7.00—7.45 oddaja v italijanski; 7.45—10.00 oddaja v slovenski; 10.00—13.30 oddaja v italijanski; 13.30—17.00 oddaja v slovenski; 17.00—19.15 oddaja v italijanski; 19.15—20.00 oddaja v slovenski; 20.00—22.00 oddaja v hrvaški; 22.00—23.20 oddaja v italijanski; 23.20—23.30 oddaja v slovenski; 23.30 Zaključek večerne oddaje.

IZVLEČEK IZ PROGRAMA:

NEDELJA, 31. X.: 8.15 Slov. narodne; 8.30 Za naše kmetovalce; 9.00 Dobro jutro v veselem ritmu; 9.15 Mladinski tednik; 13.45 Glasba po željah; 15.00 Naši kraji in ljudje; 16.00 Primorski mladinski pevski zbori pojo; 17.00 Glasba po željah v hrvaški; 18.15 Jurina in Franina; 20.00 Iz opernega sveta; 21.00 Po naši diskoteki; 22.00 Plesna glasba.

PONEDELJEK, 1. XI.: 14.00—14.30 Od melodije do melodije; 15.00 Čistimo svoj jezik; 15.10—15.30 Klavir v ritmu — izvajajo pianisti modernega stila; 16.00 Sport doma in po svetu; 17.45—18.15 Popoldanski koncert.

TOREK, 2. XI.: 11.00 Solska ura; 11.30—12.00 Mladinski koncertni oder (Haydn in Mozart); 14.00 Od melodije do melodije; 15.00 Kulturno življenje na Primorskem; 15.10 Domači solisti in ansambli pred našim mikrofonom; 16.00 Tečaj angleškega jezika; Za vsakogar nekaj; 19.15 Melodije in ritmi.

SREDA, 3. XI.: 14.00 Od melodije do melodije; 14.40 Domači zvoki; 15.00 Od Triglava do Jadrana; 15.10 Tisoč in ena noč — orientalske melodije; 16.00 Zdravstveno predavanje; 18.15 Odlomki iz oper; 19.15 Melodije in ritmi; 22.30 Plesna glasba.

ČETRTEK, 4. XI.: 14.00—14.30 Od melodije do melodije; 14.40 Domači zvoki; 15.00 S knjižne police; 15.15; Domači solisti in ansambli pred našim mikrofonom; 16.00 Narava in tehnika; 16.15 Za vsakogar nekaj; 17.45 Moderni skladatelji; 19.15 Melodije in ritmi.

PETEK, 5. XI.: 11.30 Melodije za mlada ušesa; 13.45 Glasba po željah; 14.40 Domači zvoki; 15.00 Kulturno pismo; 15.10 Arije in dueti iz komičnih oper; 15.30 Iz opernega sveta; 16.00 Tečaj angleškega jezika; 16.10 Za vsakogar nekaj; 19.15 Melodije in ritmi.

OBJAVA

Obveščamo vse vinogradnike, da razpolagamo z naslednjim trsnim materialom:

1. Enoletne capljenske:
 - a) Malvazija na podlagi Kober 5 BB in na 420 A Ruperstris du Lot kom 26.000
 - b) Kabernet na podlagi 420 A Ruperstris du Lot „ 18.000
 - c) Barbera na podlagi 420 A Ruperstris du Lot „ 12.000
 - d) Merlot na podlagi 420 A Ruperstris du Lot „ 3.500
 - e) Refošk na podlagi Kober 5 BB Riparia portalis „ 5.800
 - f) Muskat Ada Ruperstris du Lot „ 2.000
 - g) Muskat Italija Ruperstris du Lot „ 1.300

skupaj kom 68.600
Korenjakov imamo 150.000 komadov, podlage Kober 5 BB 420 A Ruperstris du Lot.

Cene bodo določene od OLO — Koper. Interesenti naj se javijo do 15. novembra 1954 na upravi Kmetijskega posestva, Skočjan pri Kopru.

Zahvala

Uprava gradbenega podjetja »1. Maj« v Kopru ter kolektiv podjetja se najlepše zahvalujeta Tajništvu za notranje zadeve v Kopru in organom javne varnosti za njihovo požrtvovalno delo pri izsleditvi krivcev, ki so vlomili in okradili naše pisarniške prostore v noči od 19. na 20. t. m.

Kolektiv gradbenega podjetja

»1. Maj«

Koper

Mali oglasi

SKERLIČ JORDAN, rojen dne 21. 7. 1933 v Škeričih, okraj Buje, je izgubil osebno izkaznico, ker iste ni prejel vrnjene, jo razglašajo za neveljavno.

PRODAM hišo s kletjo in hlevom, z nekaj zemlje posajene s trtami in okrog 100 olivnimi drevesi. Pri hiši je tudi vodovod. Hiša se nahaja pri Sv. Jerneju pri Piranu. Informacije dobite v gostilni »Corsi«, Sv. Jernej pri Piranu.

PRODAM PRIPRAVEN VOZ za dve kravi ali enega konja in slamožnico. Ponudbe pošljite v Postojno, pošto ležeče K. 24.

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Milko Stofa — Tiska tiskarna »Jadran« — Vsi v Kopru. Naslov uredništva in uprave: Koper, Santorjeva ulica št. 26, telefon 170, pošto predal 2.

Vaš Vane